

KARLOVA UNIVERZITA V PRAZE
Filozofická fakulta
Katedra sociální práce

Horváth Zdeněk

ROMSKÉ NEZISKOVÉ SUBJEKTY NA ÚZEMÍ HLAVNÍHO
MĚSTA PRAHY

(bakalářská práce)

Obor:	Sociální práce a sociální politika
Forma studia:	Prezenční

Akademický rok:	2007/2008
Vedoucí práce:	PhDr. Jiřina Šiklová, Csc.

Úvod.....	3
1. Úvodní nástin historie sdružování Romů v ČR.....	5
2. Slovníček pojmů.....	8
2.1. Neziskový/občanský sektor.....	10
2.2. Nezisková organizace.....	11
2.3. Romská a pro-romská nezisková organizace.....	12
2.4. Rom.....	14
2.5. Sociální znevýhodnění.....	15
2.6. Fundraising neziskových organizací.....	16
3. Shrnutí současných podmínek života Romů s přihlédnutím k lokalitě hlavního města Prahy.....	19
3.1. Bydlení.....	19
3.2. Zaměstnanost.....	21
3.3. Vzdělávání.....	23
4. Empirická část práce.....	25
4.1. Počet a nejčastější lokality působení romských či pro-romských neziskových organizací na území hlavního města Prahy.....	29
4.2. Obecná charakteristika romských či pro-romských neziskových organizací.....	31
4.3. Zaměření činnosti romských či pro-romských neziskových organizací.....	34
4.4. Geografická oblast působnosti a cílová skupina romských a pro-romských neziskových organizací.....	36
4.5. Nástroje k naplňování cílů a poslání – aktivity romských a pro-romských neziskových organizací.....	39
4.6. Personální a materiální zajištění romských a pro-romských neziskových organizací.....	44
4.7. Fundraising a finanční zabezpečení romských a pro-romských neziskových organizací.....	50
Závěr.....	55
Literatura.....	56
Přílohy.....	58
Resumé.....	59

Úvod

Název, pojmenování Rómové je neadekvátní, vystihuje pozdější stav a proto je vhodné pro historická období používat označení „cikáni“ apod. Vzhledem k tomu, že v současnosti je označení „cikán“ považováno za znevažující, budu i nadále používat pojem Romové ale jsem si vědom této historicko-lingvistické nepřesnosti.

V této práci se zaměřuji na popis funkce jednotlivých spolupracujících romských a pro-romských neziskových organizací se sídlem na území hlavního města Prahy. Můj záměr je alespoň stručně přiblížit mechanismy, které tvoří jádro činností těchto organizací.

Zásadní pro účely této práce je stručný nástin některých historicko sociálních reálií a faktů především o Romech. Tento pohled je doplněn sondou do současné ekonomicko sociální situace Romů, představující východisko pro práci romských a pro-romských neziskových organizací.

K účelu této práce jsem se také pokusil definovat vybrané pojmy, které s romskými či pro-romskými neziskovými organizacemi neodmyslitelně souvisí. U některých kontroverzních a stále nejasných pojmů tyto definice představují pouze pracovní nástroje, které jsem za tímto účelem samostatně sestavil.

Dále jsem konfrontoval zástupce spolupracujících organizací s okruhem pracovních otázek, formou strukturovaného rozhovoru. Výsledky tohoto rozhovoru jsou nosnou částí mé práce. Údaje,

které z tohoto rozhovoru vycházejí považuji za zásadní, neboť všichni zúčastnění zástupci spolupracujících romských či pro-romských neziskových organizací působí v tomto prostředí již mnoho let.

I já jsem ve své práci vycházel hojně ze svých vlastních zkušeností, coby několikaletý zaměstnanec a výkonný ředitel pražské romské neziskové organizace.

1. Úvodní nástin historie sdružování Romů v ČR

První zmínka o Romech na území tehdejších zemí Koruny České se datuje na začátek 14. století, kdy se o nich zmiňuje Dalimilova kronika.

Romové neměli a nemají za sebou stejnou zkušenost, jakou získalo většinové obyvatelstvo. Romové se na území Českého státu tradičně organizovali pouze na základě kmenové společnosti do velkorodin, ale nikdy sami sebe nestrukturovali dle profesionálně orientovaných zájmových skupin ani podle politických programů (výjimkou byla politická činnost Romů v roce 1968 a v letech následujících).

Nebyli zvyklí se organizovat a společně hájit zájmy, které vyplývají z trvalého pobytu na určitém území, tedy organizovat se či sdružovat pro obhajobu zájmů vyplývajících z lokality, ve které jsou po generace začlenění.

Jsem si vědom, historických s sociálních souvislostí, pro které se Romové nesnažili a nemohli se snažit vytvořit vlastní stát na počátku 20. století.

Období po první světové válce sledovalo zdevastovanou Evropu, ve které se po rozpadu Rakousko-uherského císařství formovali nové národní státy včetně Československa. Roztroušení Romové se pohybovali prakticky po celé Evropě a jejich zájmy nebyly deklarovány ani propagovány.

Výrazným milníkem v historii nejen československých Romů byla druhá světová válka a nástup fašismu. Tento režim spatřoval v Romech nízkou rasu (termín „rasa“ se dnes již nepoužívá), kterou bylo třeba společně s židi vymýtit. Mnoho tisíc Romů na území českého státu tak padlo tomuto honu na čarodějnice za obět.

Po roce 1968 zde byl totalitní stát, který znemožňoval činnost politických stran, podobně jako stát nacistický, (tedy také totalitní) proto si Romové tyto možnosti uvědomili až po převratu 1989. Zpočátku na politické platformě OF a později i v různých politických stranách (Romská občanská iniciativa, Romský demokratický kongres, Hnutí angažovaných Romů, Demokratický svaz Romů apod.).

Romové své vlastní politické strany ve volbách po převratu neprosadili (výjimkou byly 4 představitelé Romů v Parlamentu ČR). Vzhledem k negativnímu postoji většinového obyvatelstva také žádná politická strana nepostavila romského předáka na předních volitelných místech své kandidátní listiny. Romové sami zatím nejsou tak názorově strukturováni, aby se přiklonili ve větším počtu k určité politické straně a ta pak hájila jejich zájmy.

Sledoval jsem také pokusy některých romských předáků o oslovení politických stran (K. Holomek a ČSSD). Po roce 1989 můžeme sledovat postupný vznik několika desítek romských politických stran, které často zaujímaly postoje a řešily otázky, které ve své podstatě náležejí do činnosti nevládních organizací, ale vědomě se nechci věnovat problematice romských politických stran a dále se touto tématikou nezabývám.

Obecně platí, že pro skupiny, jejichž zájmy nemohou oslovit většinové obyvatelstvo, neboť nemají celostátní ani celospolečenský rozměr, či dokonce jsou majoritou odmítány, je vhodnější prosazovat a řešit svoje potřeby právě formou nevládních, občanských iniciativ.

Podstatou demokratického systému je, že jedinec volí politickou stranu dle svého dosaženého sociální statutu, dle svých reflektovaných, interiorizovaných skupinových zájmů. Pokud vznikne jakákoliv strana na nacionálním principu či dokonce na principu etnické odlišnosti, tak existence takové strany neodpovídá demokratickému systému (viz. předválečné sudetoněmecké strany apod.).

Postoj Romů k zakládání nevládních organizací byl komplikovanější, v době kdy to bylo možné prosadit, tj. v letech devadesátých rezervovaný. Neměli ani zkušenost, ani tradici, navíc nereflektovali svoje skupinové zájmy. Romové vyvíjeli jen malou iniciativu, s níž by se obracely na úřady či jakékoli jiné orgány. Navíc mezi nimi převládal, a ve velké míře stále převládá, strach či nedůvěra před tzv. establishmentem.

Pokud Romové zcela samostatně takové organizace přece jen založili, měly obvykle jen krátké trvání. S postupem času se však Romové začali ve třetím sektoru angažovat stále více a založili mnoho dlouhodobě fungujících a prosperujících organizací jako například Společenství Romů na Moravě, IQ Roma servis, Romodrom apod.

2. Slovníček Pojmů

Romský neziskový sektor je pojem, kterého se užívá málo a má to své opodstatnění. Který subjekt lze považovat v tomto smyslu za „romský“ a který ne? Existují pro toto členění nějaká pravidla, indikátory, či něco podobného? Kdo je Rom a kdo není? Tyto a jiné závažné otázky jsou obsaženy v textu této kapitoly. Nemíním se pasovat do role určovatele nových odborných termínů, či prvků, které je indikují. Nicméně pro komplexní popis dané problematiky je třeba zvolit určitá pravidla a východiska, bez kterých se nelze obejít. Tyto pojmy jsou obsaženy v hojné míře v textu této práce, a jejich alespoň omezená definice je nezbytná pro správné porozumění.

Neziskový sektor je složen ze systémů, ve kterých dané neziskové subjekty fungují, a co je podstatné, ve kterých se vyvíjejí. Stejně tak se v tomto prostředí vyvíjí i profesní terminologie. Vznikají profesní nářečí, které často přecházejí až v argot. Přestože se některé pojmy běžně v neziskovém sektoru užívají, jejich význam či definice je nejasná nebo dokonce diskutabilní.

Definování problematických pojmů je v současné době klíčovou činností některých vládních resortů. Tato potřeba vyvstává především z rozvoje neziskových organizací a celého třetího sektoru, který se stále více diferencuje. Nevládní organizace

jsou stále specializovanější a jejich zaměření se zužuje. Ruku v ruce s tímto procesem se vytváří pestřejší paleta poskytovaných služeb a tedy i oblastí do kterých zasahují.

Dalším důvodem pro nalezení vhodné terminologie, je stále více se vyvíjející a prohlubující vztah majority k minoritám. V tomto smyslu se do popředí zájmu nejčastěji dostávají Romové.

Ruku v ruce s vývojem neziskového sektoru jde i vývoj systémů financování jednotlivých organizací. Zde narážíme na nebývale silnou potřebu definic a jasných pojmů. Nejasnost klíčových termínů je důvodem více či méně záměrných nedorozumění mezi donory a organizacemi. I to je jeden z důvodů, proč přidělené dotace ne vždy splní svůj původní účel.

Někteří skeptici naléhají na to, aby se nově vytvářené pojmy nepoužívaly, neboť mohou vyvolávat dojem segregace. Netvrdím, že tento názor není opodstatněný, nicméně jsem přesvědčen o tom, že nalezení a definování některých pojmů je nezbytné pro lepší fungování jednotlivých podílejších se subjektů, stejně jako pro usnadnění sběru a analýzy dat. Tvrdím, že spíše než o nalezení a definování pojmů, jde o jejich korektní a vhodné užívání.

Naproti tomu, některé ustálené pojmy mají již svou definici, ale pro nezasvěceného představují pouze neúplný či zkreslený obraz skutečnosti. V následujících podkapitolách se proto zaměřím i na tyto již internalizované pojmy, které se převážně používají v souvislosti s nevládními organizacemi.

„Kontroverzní“ pojmy, které v následujících řádcích definuji, jsou pouze pracovní formou, která je nezbytná ke konkrétnímu a účelnému uchopení dané problematiky. V žádném případě se nesnažím vytvářet iluzi či jakkoli deformovat již ustálené pojmy. Uvědomuji si, že mnou definované pojmy nemusí být uznány.

Pro pojetí této práce jsou klíčové především tyto pojmy:

- neziskový/občanský sektor
- nezisková organizace
- Romská a pro-romská nezisková organizace
- Rom
- sociální znevýhodnění
- fundraising neziskových organizací

2.1 Neziskový/občanský sektor

Více či méně synonymicky se kromě pojmu občanský sektor užívá i dalších termínů, jako například neziskový sektor, nevládní sektor, nezisková občanská sdružení a iniciativy. Jde o celé pole institucionálně zprostředkovaného sdružování občanů vedené jiným než ziskovým motivem.

Neziskový sektor vyrůstá z podhoubí občanské společnosti. Ta pak čerpá zdroje její existence z občanských postojů veřejnosti. Občanskou společnost pak lze chápat jako nezávislou samoorganizaci společnosti, jejíž jednotlivé části se zapojují do veřejné činnosti, aby uspokojovaly individuální, skupinové či veřejné zájmy v rámci právně definovaného vztahu mezi státem a společností.

Neziskový/občanský sektor má uspokojovat lidské potřeby tam, kde nejsou uspokojovány nebo nejsou uspokojovány adekvátně - ať už ziskovým sektorem, nebo státem. Občanský sektor dále nabízí možnost angažovat se i mimo politické subjekty. Politické strany sledují zájmy politické, pro které musí získat voliče, zatímco neziskového organizace, mohou hájit zájmy skupinové, lokální, netýkající se celospolečenských problémů.

V nejobecnějším vyjádření se občanský sektor uplatňuje ve dvou základních určeních: jeho prostřednictvím se realizují činnosti o něž lidé projevují zájem a v nichž se chtějí realizovat (sociální funkce), a zároveň se upevňuje politická soudržnost a rozvíjí se politická kultura dané společnosti (politická funkce).

Význam neziskového sektoru ve světě v poslední době vytrvale roste. Ve 20. Století jsme svědky formování států, na základě občanských iniciativ. Především se jednalo o ty společnosti, které neměli rozsáhlé historické kořeny, či vědomě odmítali feudální zřízení. V tomto smyslu se jedná především o USA (odpor k anglickému království). V Českých zemích se jednalo o silné občanské iniciativy ve formě spolků, jako výrazu odporu i proti panovníkům, posléze císaři.

2.2. Nezisková organizace

V první řadě je třeba definovat nestátní neziskovou organizaci (dále jen nezisková organizace či NNO). Nezisková organizace je organizace jejíž motivy jsou jiné než ziskové a vychází z tradice občanské společnosti. Neziskové organizace jsou charakterizovány jako organizace, které nevytvářejí zisk za účelem jeho přerozdělení mezi své vlastníky, správce nebo zakladatele; zisk sice mohou vytvořit, ale musí ho zase vložit zpět k rozvoji organizace a plnění jejích cílů.

K základním typům NNO v České republice patří:

- **1.občanská sdružení** (registrovaná podle zákona č. 83/1990 Sb., o sdružování občanů);

- **2. nadace a nadační fondy** (registrované podle zákona č. 227/1997 Sb., o nadacích a nadačních fondech);
- **3. obecně prospěšné společnosti** (registrované podle zákona č. 248/1995 Sb., o obecně prospěšných společnostech);
- **církevní právnické osoby** (registrované podle zákona č. 3/2002 Sb., o církvích a náboženských společnostech).

Pro potřeby této práce budeme operovat především s pojmem občanské sdružení, neboť všechny významné pražské romské či pro-romské organizace mají tento status. Občanská sdružení jsou také nejrozšířenějším typem NNO obecně a na funkci třetího sektoru se podílejí největší měrou.

Občanské sdružení je sdružení fyzických a právnických osob, které vzniká za účelem realizace společného zájmu. Typickým znakem je členská základna. Registraci takového typu NNO provádí ministerstvo vnitra ČR, a to na základě předložení zakládacích dokumentů a písemného návrhu na registraci.

Nejvyšší orgány občanského sdružení jsou stanoveny zakládacími listinami. V převažující většině případů je nejvyšším orgánem valná hromada (členská schůze), v období mezi valnými hromadami řídí chod organizace výbor (rada, předsednictvo apod.), obvykle v čele s předsedou.

Při vzniku občanského sdružení není povinnost žádného základního finančního vkladu. Organizace zaniká dobrovolným rozpuštěním, sloučením s jinou NNO nebo pravomocným rozhodnutím ministerstva vnitra české republiky.

Podnikatelské aktivity nesmí být hlavním cílem sdružení, pouze prostředkem k dosažení tohoto cíle. Pokud aktivita naplňuje podmínky živnostenského zákona, je nutné získat živnostenské oprávnění. Občanské sdružení je povinno vést podvojně účetnictví.

2.3. Romská a pro-romská nezisková organizace

Jak je již uvedeno výše, pojem romská či pro-romská organizace je výraz, jehož používání zatím nebylo jakkoliv oficiálně ošetřeno. Společně s těmito názvy vyvstává mnoho otázek, které v pokračujícím vývoji občanské společnosti nabývají na důležitosti a naléhavosti. Zmatek v terminologii je paradoxně podpořen i neobratným vyjadřováním mnoha z našich nejvyšších státních představitelů.

Působení NNO v oblasti podpory menšin má dlouholetou tradici a do popředí se pochopitelně dostává podpora Romů.

Velmi mnoho neziskových organizací má Romy mezi svými klienty. Stává se tedy, že například organizace, která se v dané oblasti zabývá volno-časovými aktivitami, nachází svojí klientelu převážně mezi romskými dětmi. V tomto případě jsou však primární cílovou skupinou žáci ZŠ a ne romští žáci ZŠ. Tento rozdíl je dle mého názoru rozhodující a je třeba ho vnímat.

Rozhodl jsem se označovat romskou či pro-romskou organizaci na základě několika indikátorů a tvrzení, které jsou, dle mého názoru, klíčové při jejich rozpoznávání. Tato tvrzení a indikátory by měly pro účel této práce platit, abychom je mohli označit za romské či pro-romské.

a) Nevládní organizace, která ve svých zakládajících dokumentech (nebo jasným a veřejným prohlášením svých statutárních zástupců) deklaruje romskou komunitu, jako stěžejní cílovou skupinu, které nabízí své služby.

b) Nevládní organizace, která ve svých zakládajících dokumentech (nebo jasným a veřejným prohlášením svých

statutárních zástupců) deklaruje cíle a poslání ku prospěchu romské komunity.

c) Nevládní organizace, která nevznikla primárně s cílem podporovat romskou komunitu, ale dlouhodobým fungováním se do této role přirozeně transformovala.

d) Nevládní organizace, za jejímž vznikem či současným fungováním stojí převážně Romové a zároveň splňuje první tři body.

Ve této práci se chci zacílit pouze na ty organizace, jejichž vznik a fungování je vázáno výhradně, nebo ve většině, na romskou komunitu, a hlavní protagonisté činnosti těchto organizací jsou sami Romové.

2.4. Rom

Kdo a je a kdo není Rom? Touto otázkou se dlouhodobě zabývají nejen odborníci, ale i právníci a specialisté na lidská práva. Sběr etnických dat je totiž v našich podmínkách nezákonný. Na druhé straně, i kdybychom právní překážku odstranili, jak dokážeme určit Roma či Romku mezi ostatními lidmi?

Jedním z vodítek může být samozřejmě barva kůže, která je u Romů mnohem tmavší než je tomu u většinové společnosti. Problematickým se tento indikátor stává ve chvíli, kdy si uvědomíme, že mnoho Romů (především s maďarskými kořeny) má světlou barvu kůže, nebo pokud do svých úvah zahrneme opálené spoluobčany, kteří ztmavli působením slunce či solária a nebo mají tmavé příbuzné. Další znaky, jako například tmavé oči a vlasy mohou být očividně ještě více zavádějící. Navíc Romové sami sebe dále rozdělují na Olašské, Sinty a Rumungre, kteří se podstatně liší vzhledem a způsobem života.

Indikátorem může také být to, že se daný občan k romské národnosti sám hlásí. V tomto případě se již jedná o mnohem zajímavější metodu, ale sčítání obyvatel nám ukázalo, jak málo Romů se ke své národnosti otevřeně hlásí. Není to pravděpodobné, ale může se stát, že k romské národnosti se přihlásí i ne-Rom.

Dalším relativně kvalitním indikátorem může být příjmení, které je společensky „známé“ (např.: Demeter, Ferenc, Horváth, Čonka apod.). I zde se ale setkáváme s výjimkami, neboť mnoho Romů má dnes i díky manželským svazkům klasická česká příjmení a naopak. Navíc původní čeští a moravští Romové již po mnoho generací nosí česká jména jako například: Růžička, Holomek apod.

Pro účely této práce se zdá být nejlepším, ať už jakkoli zavádějícím, indikátorem určení navenek deklarovaná příslušnost k romské komunitě. Jednoduše řečeno, ten, kdo využívá služeb projektů určených pro Romy, je s největší pravděpodobností Rom, nebo je ochoten být za Roma považován.

Neziskové organizace se při výběru klientely často řídí vlastní zkušeností a znalostí tamní komunity. I já jsem se v této práci snažil řídit především vlastní zkušeností a podrobnou znalostí pražské komunity Romů.

2.5. Sociální znevýhodnění

Sociální znevýhodnění je dalším z řady pojmů, jejichž význam není jasný. Dokonce se dá říci, že jeho vznik je vázán na nedostatek terminologického vybavení v této oblasti. Přes veškeré pátrání se mi nepodařilo najít uspokojivou definici tohoto pojmu.

Výzkumný ústav pedagogický, organizace přímo řízená Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR se tímto tématem podrobně zabývala. Výzkum se nezaměřoval pouze na oblast vzdělávání, ale na společnost obecně. Jeho výsledek je jasně

vypovídající - ani jedna z osmi analyzovaných zemí Evropské unie (VB, Nizozemí, Finsko, Švédsko, Irsko, Skotsko, Norsko, Německo) tento pojem nepoužívá a ani ho nezná. Pouze VB používá podobný výraz, sociálně a ekonomicky handicapovaný, ale pouze v neformálních podmínkách a mimo specializovaná pracoviště včetně NNO.

Naproti tomu, v České republice se tento pojem používá široce i v odborné obci, objevuje se v důležitých státních normách, v oficiálních textech grantových výzev, a to i těch z Evropského sociálního fondu, a v mnoha dalších více či méně závazných dokumentech.

Používání výrazu sociálně znevýhodněný, dle mého názoru, ve většině případů jasně indikuje potřebu nalezení synonyma pro pojem Rom či romský. Je to snaha o destigmatizaci slova Rom, ale ve skutečnosti se jedná o další v tuto chvíli již stigmatizující pojem. Problematika terminologie v této oblasti je velmi náročná, neboť samotné označení sociální znevýhodnění indikuje mnoho jiných jevů a situací (např. bezdomovectví, závislosti apod.) a je proto silně zavádějící.

Tuto skutečnost si již delší dobu uvědomují především samy neziskové organizace, a to hlavně ty, které se zabývají ochranou lidských práv (Liga lidských práv o.s., Vzájemné soužití o.s. apod.). Důvodem se zdají být narůstající spory s donory, jejichž pracovníci si díky absenci jakékoli definice mohou tento pojem vykládat jak chtějí.

2.6. Fundraising neziskových organizací

Slovo „fundraising“ se skládá ze dvou významových částí. Anglický význam „funds“ znamená peníze, kapitál či peněžní fondy. Druhá část slova „raising“ odvozená od slovesa „to raise“ znamená

v češtině „vybrat, získat, dát dohromady (peníze)“. O fundraising lze tedy mluvit jako o způsobu obstarávání kapitálu.

V podmínkách českého třetího sektoru se pojem fundraising asi nejvíce pojí s čerpáním financí z prostředků programů Evropské unie. Na financování projektů zaměřených na romskou komunitu se nejčastěji podílí Evropský sociální fond. Dalším důležitým donorem jsou resorty jednotlivých ministerstev a magistrátních orgánů, které každoročně přispívají ze svých rozpočtů na aktivity NNO. Orgány státní správy na úrovni krajů jsou dalšími zdroji možných dotací a podpor.

Další podstatnou kapitolu tvoří nadace a nadační fondy, které svou podstatou také spadají do kolonky neziskových organizací. Nadace a nadační fondy mají za úkol přerozdělovat jim svěřené finance transparentní cestou do takových aktivit a projektů, které svou podstatou naplňují poslání či cíl nadace.

Tím se dostáváme k dalšímu typu možných dárců, jimiž jsou firmy a obchodní společnosti se zastoupením v ČR. Většinou se jedná o firemní nadační fondy. Někdy však firmy svou dobročinnost také projevují sponzoringem, nebo materiální podporou (darování vyřazených počítačů, nábytku apod.).

Neméně významný zdroj pro financování tuzemských neziskových organizací představují zahraniční nadace a organizace za tímto účelem vytvořené. Jedná se především o nadační fondy a zastřešující organizace či organizace založené významnými filantropy, kteří se snaží pomáhat po celém světě (Open Society Fund, Roma Education Fund, Secretariato di gitano, International Romani Union apod.).

Dalším významným zdrojem finančních prostředků pro neziskové organizace představují zastupitelské orgány, ambasády a kulturní centra jiných států (za významné se v tomto smyslu tradičně

považuje ambasáda holandského a norského království, ambasáda USA apod.)

Zdrojů bychom jistě našli mnohem více, ale výše uvedené považuji za základní. Za součást fundraising se považuje i navazování partnerství s jinými NNO za účelem ekonomického růstu či stability organizace.

3. Shrnutí současných podmínek života Romů s přihlédnutím k lokalitě hlavního města Prahy

Je důležité si také představit současnou realitu, ve které se nejen NNO snaží pracovat. Činnost neziskových organizací se prokazatelně soustřeďuje na některé stěžejní oblasti, které se snaží ovlivnit.

Pokud se chceme zabývat Romy ve spojitosti s prací neziskových organizací, je třeba popsat několik základních faktorů. Těmito faktory se převážně myslí základní sociálně ekonomické poměry (vzdělávání, bydlení, zaměstnání apod.).

Tento popis či nástin současnosti Romů je důležitým vodítkem, které logicky vyústí a naváže na činnost neziskových organizací.

3.1. Bydlení

Ve spojitosti s bydlením Romů v Praze se dá hovořit pouze o jednom zásadním tématu, kterými jsou sociálně vyloučené lokality, nesprávně označované za ghetta. Většina Romů samozřejmě bydlí a žije stejně jako majoritní společnost, ale ve smyslu činnosti neziskových organizací nás nejvíce zajímají právě ony sociálně vyloučené lokality. V jejich rámci totiž neziskové organizace dlouhodobě působí v mnoha dílčích oblastech.

Co tedy sociálně vyskočené lokality jsou? Na jedné straně se může jednat o jednotlivý dům, ve kterém žije několik jednotlivců

či rodin, nebo o celou městskou čtvrť čítající několik stovek nebo dokonce tisíc obyvatel na straně druhé. Tento prostor je jak místem, do něhož jsou „vyloučení“ odkázáni, tak i místem, které se na jejich vyloučení podílí. Hranice této lokality mohou být jak symbolické (lokalita je vnímána jako tzv. „špatná adresa“, hovoří se o ní jako o „domu hrůzy“, „cikánské ulici“, „ghettu“, „Bronxu“ apod.), tak fyzické (je-li lokalita oddělená od ostatní obytné zástavby průmyslovou zónou, frekventovanou silnicí, vodním tokem, skládkou apod.). V obou případech si však existenci těchto hranic uvědomují jak ti, kteří danou lokalitu obývají, tak ti, kteří žijí mimo ni.

Sociálně vyloučené romské lokality vznikají především v důsledku:

- „přirozeného“ sestěhovávání se chudých romských rodin do lokalit s cenově dostupnějším bydlením,
- vytlačování romských rodin z lukrativních bytů a přidělování náhradního bydlení v lokalitách s často vysokým podílem romského obyvatelstva,
- řízeného sestěhovávání (především ze strany obcí) neplatičů nájmu a obecně lidí považovaných za „nepřizpůsobivé“ či „problémové“ do ubytoven či holobytů.

K tomu, aby byla lokalita vnímána jako romská, přitom není vůbec nutné, aby Romové v dané lokalitě tvořili statistickou většinu. Existují také pochopitelně sociálně vyloučené lokality, v nichž je podíl Romů malý či kde Romové vůbec nežijí. Současně si je třeba uvědomit, že zdaleka ne všichni sociálně vyloučení Romové žijí v sociálně vyloučených lokalitách. Vzhledem ke

skutečnosti, že mnozí Romové žijí plně integrováni do společnosti, je třeba zdůraznit, že není možné klást rovnítko mezi pojmy „Rom“ a „sociálně vyloučený“.

Bydlení zůstává problémem, a to nejen mezi Romy, díky stále se zvyšujícím nájmům a cen energií. Tento ekonomický růst mnoho romských rodin nedokáže finančně zvládnout a dostávají se do konfliktu se zákonem jako neplatiči. Romské rodiny se často zadlužují, aby o bydlení nepřišly. Tento stav však není udržitelný a tak mnoho Romů své byty opouští a vydává se do ekonomicky méně náročných a často sociálně vyloučených lokalit, nebo se stává klienty různých ubytoven a penzionů. Podobný jev však lze spatřovat i vzhledem k většinové společnosti - viz. vystěhovávání centra Prahy apod.

3.2. Zaměstnanost

Zaměstnanost, funkce trhu práce a pracovní kvalifikace jsou dalším stěžejním aspektem fungování a vývoje kterékoli společnosti. Stejně tak je tomu i u Romů a i v této oblasti lze spatřovat angažovanost romských či pro-romských neziskových organizací v Praze.

Zaměstnání je do jisté míry jedním z hlavních určovatelů sociálního statusu každého z nás. Nízko kvalifikované zaměstnání má ve společnosti menší sociální význam než vysoce kvalifikované zaměstnání.

Romové v Čechách i na Slovensku tradičně nepřisuzovali vzdělávání a získávání kvalifikace velký význam, neboť si na živobytí vydělávali provozováním původních řemesel (kovářství, kolářství apod.). Romové byli s příchodem komunismu vystěhováváni ze Slovenska proto, aby v ČR zastávali profese, pro něž není třeba kvalifikace. Již od počátku tedy nebyli motivováni státem

ani vlastní sociální situací k dosahování vyšší pracovní kvalifikace pro složitější pracovní posty.

Po roce 1989 se pracovní trh rapidně změnil díky přílivu nových soukromých firem a organizací, a také v důsledku privatizace. Romové na tuto změnu nebyli připraveni a většina práci ztratila. Systém sociální podpory v nezaměstnanosti tuto situaci ještě zhoršil, neboť Romům se vyplácelo zůstat nezaměstnaní spíše než vykonávat nízko kvalifikovanou a velmi špatně placenou práci.

Romové tradičně v ČR zastávali profese kopáčů, zedníků a přidavačů, popelářů a uklízečů. Tyto profese jsou dnes již do jisté míry společností vnímány jako typicky romské.

Přesto se mnoho Romů dokázalo uplatnit jako úspěšní podnikatelé. V tomto smyslu nejčastěji čerpají zkušenosti z výše zmíněných profesí a dnes provozují úspěšné zednické a stavební firmy, úklidové firmy apod. Mnoho z těchto úspěšných jedinců také provozuje taxi služby, penziony a hotely.

Z výše uvedeného by bylo možné usuzovat, že se Romové v jiných profesích neprosazují. Ve skutečnosti se současní mladí Romové začínají uplatňovat i jinde. Jejich prosazení závisí na úspěšnosti ve studiu (viz. následující kapitola).

Romové jsou i v rámci „tradičních“ profesí kopáčů, uklízečů apod. stále častěji nahrazováni zahraničními dělníky, kteří jsou ochotni pracovat za mnohem nižší mzdu (oficiálně cca 80 000 Ukrajinců na území ČR atd.).

V České republice se však můžeme setkat s prokazatelnou a vysokou diskriminací Romů na trhu práce ze strany zaměstnavatelů. Díky stigmatům, která společnost Romům přisuzuje jsou tito vnímáni jako extrémně nespolehliví a líní. Najít zaměstnání je pro Roma stále velmi těžké, i když se tato situace, nejen působením některých nevládních organizací, pomalu mění k lepšímu.

Nezaměstnanost je tak mezi Romy jedním z nejpálčivějších problémů. V sociálně vyloučených lokalitách, kde někteří Romové žijí, dosahuje nezaměstnanost stoprocentní úrovně. Většina prosperujících Romů naopak žije mimo tyto lokality.

3.3. Vzdělávání

Vzdělávání Romů zůstává jednou z nejdůležitějších a nejcitlivějších oblastí, kterými se romské či pro-romské neziskové organizace zabývají. Vzdělávání lze bez nadsázky označit jako jediné světlé východisko v budoucnosti Romů.

Jak jsem již uvedl v předchozí kapitole, vzdělávání nemá u Romů dlouho tradici, tak jak je tomu u majoritní společnosti. Vzdělání jednoduše nebylo potřeba, jak v době kdy Romové ještě žili z původních řemesel na Slovensku, tak v podmínkách socialistického Československa.

Diagnostická praxe s oblibou označovala romské děti za neschopné studia hlavního vzdělávacího proudu a tak naprostá většina Romů skončila ve zvláštních školách. Naprosto katastrofální neschopnost české pedagogiky respektovat etnickou, kulturní či jazykovou odlišnost tak měla a má za následek velmi malou vzdělanost Romů. Dozvuky této otřesné praxe můžeme v českém školství vnímat ještě dnes.

S pádem komunismu se v České republice otevřel nový pracovní trh, mnohem diferenciovanější, specializovanější a v neposlední řadě tvrdý k nekvalifikovaným a nevzdělaným. Příchod kapitalistické ekonomické teorie přinesl Romům především ztrátu zaměstnání a odsouzení žít na pokraji společnosti díky dávkám sociální péče.

Brzy si Romové uvědomili, že jediným východiskem z tohoto stavu je vzdělání. Proto se mnoho mladých Romů, podporovaných

svými rodinami, pustilo do studia. Zpočátku Romové studovali spíše učňovské obory, výjimečně s maturitní nástavbou. Nicméně i mezi těmito byly mladí průkopníci, kteří se dostali až na univerzity. Tradičními učňovskými obory, které Romové s oblibou studují patří kuchař - číšník, automechanik, zedník, kadeřnice apod. Ti, kteří ve svém studiu dosáhli až univerzity, s oblibou volili humanitní nebo pedagogické obory jako například historie, speciální pedagogika, lingvistika, sociální práce apod.

Dnes je mezi Romy již mnoho vysokoškoláků a jejich počet stále roste. Je velmi pravděpodobné, že tohoto úspěchu napomáhali mimo jiné dosáhnout i neziskové organizace ve spolupráci s univerzitami a státní správou.

Přestože byly zvláštní školy oficiálně zrušeny, jejich ekvivalenty stále působí pod hlavičkou škol praktických. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy se tomuto tématu vyhýbalo, přestože mnoho organizací a osobností na tento stav důrazně upozorňovalo.

Nejen díky této skutečnosti se český stát s podporou nového ministra rozhodl tuto situaci razantně řešit. K tomuto účelu se resort začal intenzivně zajímat o koncepty inkluzivního, nebo otevřeného školství. V tomto smyslu plánuje kurikulární reformu a reformu pedagogicko psychologických pracovišť a dalších dílčí opatření.

Stále však zůstává realitou, že mnoho romských dětí je negativně diskriminováno ve vzdělávání a jejich vzdělávací potenciál tak bude stěží ještě někdy naplněn.

4. Empirická část práce

V této části se chci věnovat popisu funkce jednotlivých romských a pro-romských organizací, které jsem oslovil v rámci spolupráce. Snažil jsem se oslovovat ty organizace jejichž činnost je nejvíce prezentována a které v rámci hlavního města Prahy fungují delší dobu. Při výběru jsem se orientoval podle webových prezentací a osobních zkušeností. Mým záměrem bylo spolupracovat s úspěšnými organizacemi, jejichž programy by se od sebe lišily zaměřením. K této spolupráci jsem z celkového počtu osmi oslovených organizací získal tři známé a dlouhodobě fungující organizace, jsou jimi:

(za názvem následuje jméno a základní relevantní data osoby se kterou jsem přímo spolupracoval; další informace viz. přílohy):

- **Romea o.s.** - Ing. Zdeněk Ryšavý (věk: 32; praxe v oboru: 9 let), výkonný ředitel organizace;
- **Athinganoi o.s.** - Michal Miko (věk: 25; praxe v oboru: 7 let), koordinátor projektů organizace;
- **Slovo 21 o.s.** - Martina Horváthová (věk: 28; praxe v oboru: 9 let), koordinátora projektů, vedoucí sekce Romských žen.

K účelu této práce jsem stanovil několik tématických okruhů, s jejichž pomocí dále popisuji funkci jednotlivých romských a pro-romských organizací. Tyto okruhy jsem podrobně rozebíral s výše uvedenými protagonisty.

Dále jsem si pro účely této práce vypůjčil sociologickou metodu strukturovaného rozhovoru. Každý z rozhovorů trval přibližně 60 minut a z každého jsem si pořídil rozsáhlé poznámky. Všichni protagonisté se vzdali práva na anonymitu a souhlasili s tím, aby v případě potřeby byly citováni.

- **Obecná charakteristika romských či pro-romských organizací** (Cíle a poslání romské či pro-romské neziskové organizace; základní informace)
- **Zaměření činnosti romských či pro-romských neziskových organizací** (spektrum činnosti; intenzita; výhled)
- **Geografická oblast působnosti a cílová skupina romských a pro-romských neziskových organizací** (lokalita; specifika cílové skupiny)
- **Nástroje k naplňování cílů a poslání - aktivity romských a pro-romských organizací** (projekty, akce, programy)
- **Personální a materiální zajištění romských a pro-romských organizací** (pracovní prostor, technické zázemí, počet zaměstnanců, vzdělání a věk zaměstnanců, typ a rozsah zaměstnaneckých smluv a dohod)
- **Fundraising a finanční zabezpečení romských a pro-romských neziskových organizací** (efektivita, zdroje, dárcovství, sponzoring)

V následujících kapitole se nejdříve stručně zmíním o počtu a nejčastějších lokalitách působení romských a pro-romských

neziskových organizací v rámci hlavního města Prahy. Dále se budu snažit prezentovat výsledek spolupráce s výše uvedenými organizacemi v kontextu okruhů otázek, které jsem stanovil jako klíčové. V těchto kapitolách prezentuji názory jednotlivých protagonistů i své vlastní.

Všichni protagonisté, kteří se mnou spolupracovali dlouhodobě působí v oblasti romských a pro-romských neziskových organizací a jsou velmi dobře obeznámeni s prostředím pražských romských a pro-romských organizací.

Jsem si vědom toho, že na území hlavního města Prahy funguje dlouhodobě několik dalších romských a pro-romských organizací, které považuji za významné. Tato sdružení jsem ke spolupráci oslovil, avšak z různých důvodů mi nebylo vyhověno, nebo charakterem činnosti nebyly pro tuto práci přínosem. Krátce je však popíši pro celkovou představu a kompletnost mé práce.

a) R-mosty o.s. (Praha - 3 při ZŠ Havlíčkovo náměstí): V roce 1992 byla organizace založena jako Nadace Mosty, od roku 1996 nese název Občanské sdružení R-Mosty. Činnost vyvíjí od založení v roce 1992. Činnost organizace se věnuje těmto základním oblastem: 1. vzdělávací a motivační práce s dětmi a mládeží; 2. sociální poradenství pro dospělé a podpora mládeže a dospělých při vstupu na trh práce.

b) Velká ohrada o.s. (Praha - 2 Nové město): Sdružení bylo založeno v roce 1995. Vzniku tohoto sdružení předcházela činnost a spolupráce romských poradců a orgánů státní správy. Dnes se sdružení zabývá zprostředkováním pracovních míst a rekvalifikací uchazečů o zaměstnání.

c) Dženo o.s. (Praha - 2 Vinohrady): Sdružení Dženo je právním nástupcem Nadace Dženo, kterou založil Ivan Veselý a JUDr. Klára Samková - Veselá 18.1. 1994. Předsedou nadace a posléze Sdružení Dženo se stal Ivan Veselý. Dženo si klade za cíl sdružovat zejména občany romské národnosti, kteří chtějí pomáhat svému národu, ale i všechny ostatní, jejichž shodným posláním je právě ona pomoc. Dalším z hlavních cílů sdružení Dženo je podpora rozvoje a obnovy tradičních romských hodnot a vlastností. Sdružení Dženo se chce výrazným způsobem angažovat především v oblasti médií, proto se zabývá monitoringem tisku, shromažďuje veškeré dostupné informace o Romech, vydává měsíčník Amaro Gendalos, poskytuje informační servis na webových stránkách www.dzeno.cz a podílelo se na tvorbě televizního pořadu Romale. Velkou pozornost věnuje široká veřejnost projektu romského internetového rádia Rota, jehož provoz zahájilo sdružení Dženo v roce 2002.

c) Romodrom o.s. (Praha - 1 Nové město): O.s. Romodrom bylo založeno v roce 2001 na popud předsedkyně sdružení Marie Gailové v souvislosti s řešením kauzy "Cihelna". Tím začala práce na komplexním řešení sociálních problémů jednotlivých rodin a hledání cesty k jejich návratu do života společnosti. Sdružení se věnuje především terénní práci.

d) Cikne Čhave o.s. (Praha - 9 Vysočany): Občanské sdružení Cikne Čhave, založeno dne 17.7.2004, rozvíjí své aktivity pro děti, mládež a dospělé Romy. Hlavní důraz je kladen na vzdělávání a preventivní aktivity směrem k romské komunitě. Jednou z osvědčených forem ochrany dětí před nežádoucími jevy je nabídka nejrůznějších činností, kterou právě sdružení Cikne Čhave provozuje. Snahou je, aby se děti a mládež dostaly ven z Prahy a

trávily volný čas v přírodě, seznamovaly se s okolními památkami a hlavně získaly návyky, kde se dá smysluplně trávit volný čas, působit na děti ve smyslu prevence.

Jsem si vědom toho, že na území hlavního města Prahy působí i další romské či pro-romské neziskové organizace odlišné rozsahem a charakterem. Jejich činnost nelze dohledat a potvrdit díky naprosté absenci prezentace těchto organizací či jejich výstupů. Všechny tyto organizace svou podstatou nevyhovují obsahu této práce.

Informace, které mi byly prostřednictvím výše uvedených protagonistů sděleny, jsem i nadále konzultoval a zpracovával v rámci informačních zdrojů a nástrojů uvedených v následující kapitole.

4.1. Počet a nejčastější lokality působení romských a pro-romských neziskových organizací na území hlavního města Prahy

V roce 2001 bylo na území regionu Praha 7 366 občanských sdružení, 175 obecně prospěšných společností a 324 nadací a nadačních fondů. Z tohoto počtu můžeme cca 44 označit za romské či pro-romské. Jako zdroje a metody pro stanovení tohoto počtu jsem použil zejména: konzultace s představiteli oslovených neziskových organizací; aktualizovaný seznam registrovaných neziskových subjektů Ministerstva Vnitra České republiky; oslovení předních romských aktivistů působících v Praze (Mgr. Balážová, V. Lavička, D. Tišer, M. Miko, M. Horváthová, C. Laburdová); oslovení představitelů státní samosprávy (Bc. Koky, Mgr. Wagner, Mgr. J. Černá); vyhledávání na specializovaných webových portálech www.icn.cz; www.neziskovky.cz,

www.kormidlo.cz; vlastní zkušenost a znalost prostředí pražských neziskových organizací.

Počet registrovaných neziskových subjektů je dle mého názoru vyšší než je počet skutečně fungujících neziskových organizací. Podle nejnovějšího seznamu registrovaných neziskových subjektů Ministerstva vnitra ČR by bylo lze odhadovat vyšší počet romských a pro-romských neziskových organizací v Praze, tak jak uvádím výše (cca 44). Takto usuzovat však lze pouze z názvů jednotlivých organizací. Většina těchto organizací však s největší pravděpodobností prakticky neexistuje. Dovožuji tak především z několika důvodů:

- Tyto organizace nemají žádnou webovou ani jinou dostupnou prezentaci.
- Na oficiálně uvedených a dostupných adresách prokazatelně nepůsobí žádná podobná organizace.
- Z vlastní zkušenosti znám některé z těchto neziskových organizací, které však zanikli aniž by formálně zrušili svoji existenci u registrujícího subjektu.

Důvodů pro zánik neziskové organizace může být opravdu mnoho. Nedůslední statutární zástupci a představitelé zanikající organizace v některých případech absolutně pomínou právně korektní zrušení organizace a ta pak existuje pouze „na papíře“. Dle mého názoru lze však opět i zde říci že „papírová“ existence neziskových subjektů se projevuje napříč celým třetím sektorem a nejedná se o jev postihující v převážné většině romské či pro-romské organizace.

Na území hlavního města Prahy žije kolem 17 tisíc Romů. Vyplývá to z analýzy, kterou si nechal vypracovat magistrát

hlavního města Prahy v únoru roku 2007. Rozsáhlá studie se zabývá i problematikou romské komunity.

Většina romských a pro-romských neziskových organizací působí v lokalitách, které Romové tradičně obývají ve větším počtu. Jedná se především o tyto městské části a jejich čtvrti: Praha 3 - Žižkov; Praha 10 - Vršovice, Praha 4 - Nusle; Praha 8 - Karlín; Praha 5 - Smíchov; Praha 9 - Černý most. V těchto lokalitách však převážně působí menší subjekty, které se ve svých aktivitách soustředí především na okolní komunitu. Těmito „malými“ lokálními organizacemi se však ve své práci nehodlám zabývat.

Větší organizace které se soustředí na širší cílovou skupinu nebo uskutečňují větší akce však častěji sídlí mimo tyto lokality, blíže k centru města (Praha 2, Praha 1).

4.2. Obecná charakteristika romských či pro-romských neziskových organizací

V této kapitole bych rád popsal ty organizace, které se mnou spolupracovali při zhotovování této práce.

Romea o.s.: Romea o.s. vzniklo 31.12.2002. Sdružení ROMEA je dobrovolným, nevládním, neziskovým sdružením občanů a právnických osob, které spojuje podpora boje proti rasismu, rozvíjení dodržování lidských práv, napomáhání k rozvoji demokracie a tolerance ve společnosti. Základním posláním je sdružovat zejména mladé občany romské a české národnosti, kteří chtějí pomáhat romskému a českému národu ke zlepšení jejich vzájemného soužití. Základními cíly sdružení jsou zejména:

- podpora boje proti rasismu, rozvíjení dodržování lidských práv, napomáhání k rozvoji demokracie a tolerance ve společnosti
- vydávání nezávislých časopisů, novin i jednorázových publikací o Romech a jejich šíření jak mezi romskou tak i ostatní populací v celé České republice.
- překládání cizojazyčné literatury o Romech a jiných minoritách
- podpora vzdělávání Romů včetně zprostředkovávání stipendií nadaným romským žákům a studentům, prohlubování profesionálních znalostí zejména mladých Romů v oblasti mediální, ale i dalších
- podpora romských tělovýchovných, kulturních a všeobecně volno-časových aktivit, zejména romské mládeže.
- podpora rozvoje romských komunit, pořádání kurzů a školení, výstav romských umělců, propagace romské kultury ve všech jejích odvětvích.
- Podpora humanitární a charitativní činnosti mezi Romy.
- vyhledávat, aktivizovat a podporovat v České republice instituce, sdružení i jednotlivce k naplňování cílů uvedených výše

Nejznámějšími osobnostmi spojenými s organizací Romea o.s. jsou: Mgr. Jarmila Balážová, Vojtěch Lavička, Ing. Zdeněk Ryšavý ad.

Statutárními orgány organizace jsou výkonný/á ředitel/ka (Ing. Ryšavý), předseda Výkonné rady (Mgr. Jarmila Balážová) a Valná hromada organizace.

Romea o.s. sídlí na adrese: Žitná 49, Praha - 1 Nové město, 110 00.

Slovo 21 o.s.: Občanské sdružení SLOVO 21 bylo založeno v roce 1999 v Praze a v současné době realizuje projekty vzdělávací, kulturní, mediální, projekty týkající se zvyšování veřejné informovanosti ad., především romské projekty a projekty týkající se integrace cizinců žijících v České republice. Základními cíli sdružení jsou zejména boj proti rasismu a xenofobii, ochrana lidských práv, budování tolerance vůči minoritám, podpora vzdělávání a integrace menšin.

Slovo 21 se dlouhodobě věnuje také prezentací tradičních hodnot romské kultury. Dále se zabývá tématem role romské ženy nejen v romské společnosti. Sdružení lze považovat za pro-romské, neboť některé jeho činnosti nejsou primárně zaměřené na cílovou skupinu Romů.

Nejznámějšími osobnostmi spojenými s organizací Slovo 21 jsou: Jelena Silajdžić, Martina Horváthová, Denisa Miková, Lidija Grebo, Mgr. Jana Hejkrliková, Jan Voráč ad.

Statutárními orgány organizace jsou Předseda/předsedkyně sdružení (Jelena Silajdžić), předseda Výkonného výboru (Mgr. Jana Hejkrliková) a Valná hromada.

Slovo 21 o.s. sídlí na adrese: Francouzská 2, Praha - 2 Vinohrady, 120 00.

Athinganoi o.s.: O.s. Athinganoi je neziskovou nevládní organizací, která byla založena 25.1.1999. Sdružuje převážně romské studenty a absolventy středních a vysokých škol. Založením občanského sdružení Athinganoi byla mladým Romům nabídnuta možnost sdružovat se a společnými projekty vytvářet lepší podmínky pro kvalitnější vzdělání Romů a jejich úspěšnou integraci do společnosti.

Hlavním cílem je zlepšit vzdělanost romské menšiny a zvýšit informovanost většinové společnosti o romském etniku. Dalším

cílem je pomoci Romům v úspěšné integraci do většinové společnosti a celkové zlepšení vztahů mezi romskou menšinou a většinovou společností.

Romské neziskové sdružení Athinganoi v tuto chvíli prochází celkovou restrukturalizací a obměnou statutárního vedení organizace.

Nejznámějšími osobnostmi spojenými s organizací Athinganoi o.s. jsou: Mgr. Monika Mihaličková, Mgr. Martin Cichý, MuDr. Roman Dubnický, Radka Beňáková ad.

Statutárními orgány organizace jsou Výkonný/á ředitel/ka sdružení (Rudolf Pokuta), předseda Správní rady (Mgr. M. Mihaličková) a Valná hromada.

Athinganoi o.s. sídlí na této adrese: U Královské louky 5/918, Praha 5 - Smíchov, 150 00.

Z výše uvedeného jasně vyznívá společné, jasně deklarované, úsilí spolupracujících organizací na zlepšení vztahů mezi Romy a většinovou společností. Dalším nosným tématem spojujícím všechny tři organizace je snaha o větší informovanost většinové společnosti o romském etniku. Posledním hlavním společným rysem dotazovaných organizací je deklarovaná podpora vzdělávání Romů.

Michal Miko z Athinganoi o.s. dokonce toto považuje za hlavní poslání, zatímco M. Horváthová a Ing. Ryšavý shodně udávají, že jejich organizace spatřují podporu dalších (kulturní a mediální role romské či pro-romské organizace) oblastí za neméně důležitou.

Athinganoi o.s. se za dobu své existence vyprofilovalo do čistě vzdělávací romské organizace a v této oblasti si mezi pražskými neziskovými organizacemi vydobyla s největší pravděpodobností prvenství.

Slovo 21 o.s. se za dobu svého působení soustředila na několik oblastí, ale nejznámější aktivitou zřejmě zůstává již deset let pořádaný romský hudební festival Khamoro. M. Horváthová však udává, že vzdělávací a informační činnost organizace je stejně důležitá. Vyzdvihuje dále oblast činnosti sdružení romských žen „Manushe.

Romea o.s. se naopak dlouhodobě věnuje především mediální činnosti. Ing. Ryšavý považuje vydávání romského časopisu Romano voďi a provozování internetového portálu www.romea.cz za nejdůležitější činnost Romea o.s. Nově se organizace věnuje také provozování internetového centra a vzdělávání Romů v oblasti žurnalistiky.

4.3. Zaměření činnosti romských či pro-romských neziskových organizací

Romské a pro-romské organizace se pochopitelně zaměřují na určité omezené množství oblastí činnosti. Většinou se jedná o tyto oblasti zaměření činnosti, které následně některé romské či pro-romské organizace kombinují:

- 1) Terénní práce ve prospěch Romů
- 2) Volno-časové aktivity romských dětí a mládeže
- 3) Sportovní aktivity Romů
- 4) Sociální poradenství poskytované Romům
- 5) Vzdělávání Romů
- 6) Zaměstnanost Romů a rekvalifikace
- 7) Romská média a publikační činnost
- 8) Kultura a tradice Romů
- 9) Sdružování Romů
- 10) Boj proti diskriminaci Romů

- 11) Zvyšování informovanosti Romů - osvětová činnost
- 12) Ochrana práv Romů
- 13) Zvyšování informovanosti většinové společnosti o Romech

Ing. Ryšavý potvrzuje, že Romea o.s. se nejvíce zaměřuje na oblasti Romských médií a publikační činnosti, vzdělávání Romů, sdružování Romů, boje proti diskriminaci Romů a ochrany práv Romů. Částečně se organizace věnuje oblastem zaměstnanosti Romů, kultury a tradice Romů, zvyšování informovanosti většinové společnosti o Romech a sociálního poradenství poskytované Romům.

M. Horváthová vnímá jako hlavní oblast činnosti organizace Slovo 21 především kulturu a tradice Romů a vzdělávání Romů. Částečně se pak Slovo 21 o.s. zabývá oblastí zvyšování informovanosti Romů - osvětové činnosti, zvyšování informovanosti většinové společnosti o Romech a boje proti diskriminaci Romů

Michal Miko je přesvědčen o tom, že Athinganoi o.s. se zásadně zabývá oblastí vzdělávání Romů a sdružování Romů a částečně oblastí zvyšování informovanosti většinové společnosti o Romech, kultury a tradice Romů a boje proti diskriminaci Romů.

Martina Horváthová uvádí, že Slovo 21 o.s. cítí potřebu větší komplexnosti oblastí činnosti. Mluví o potřebě větší provázanosti jednotlivých oblastí činnosti, tak aby klient organizace mohl jejích služeb využívat po delší dobu a ne jen na omezené období. Zároveň zdůrazňuje potřebu větší intenzity činnosti v oblasti vzdělávání Romů.

Ing. Ryšavý uvádí, že oblasti činností, kterými se Romea o.s. zabývá, odpovídají požadovanému profilu komplexní romské a pro-romské organizace. Dodává však, že cítí potřebu prohlubování činnosti sociálního poradenství, která dle jeho názoru nepokrývá adekvátně poptávku Romů.

Je vcelku zřejmé, že romské či pro-romské organizace, které mají ambici stát se úspěšnými ve větším měřítku, musí svoji činnost rozšířit o více oblastí činnosti. Ty organizace, které se zaměřují pouze na jednu oblast činnosti (např. pořádání dětských táborů) mají v tomto smyslu mnohem nižší šance. Neznamená to však, že by byly zbytečné, pouze měřítko dopadu jejich činnosti není tak značné.

Všichni tři protagonisté v tomto se mnou souhlasili. Shodli se na tom, že budoucnost romských a pro-romských neziskových organizací se spíše váže na větší a plošněji působící organizace, které dokáží reagovat na aktuální potřeby Romů i společnosti.

4.4. Geografická oblast působnosti a cílová skupina romských a pro-romských neziskových organizací

Je zřejmé, že pro každou romskou a pro-romskou organizaci je velmi důležité vymezit prostor, ve kterém působí. Mnoho organizací svou činnost vyvíjí nejen na území hlavního města Prahy, ale i mimo ni.

Ing. Ryšavý uvádí, že romská organizace Romea o.s. zaměřuje svou činnost přednostně na území hlavního města Prahy. Nicméně dodává, že některé projekty a programy organizace svou podstatou vyžadují širší geografický záběr (distribuce romských periodik, informační webový portál apod.). Některé z těchto projektů mají také mezinárodní charakter. Další projekty, kde organizace participuje jako partner jsou fyzicky realizovány mimo Prahu a v některých případech mimo ČR. Ing. Ryšavý doplňuje, že cca 75% činnosti romské organizace Romea o.s. má přímý dopad na lokalitu hlavního města Prahy. Ing. Ryšavý nakonec odmítá, že by se sdružení Romea zaměřovalo na specifickou lokalitu uvnitř města Prahy.

M. Horváthová je přesvědčena o tom, že těžiště aktivit organizace Slovo 21 tkví především mimo Prahu. Doplnuje však, že v současnosti se tento stav pomalu mění a během několika měsíců převáží aktivity vázané na hlavní město Prahu. Charakter činnosti Slovo 21 o.s. však podporuje práci s Romy z celé ČR a dokonce z celé Evropy. M. Horváthová odmítá, že by se sdružení Slovo 21 zaměřovalo na specifickou lokalitu uvnitř Prahy a uzavírá tvrzením že cca 35% současných aktivit sdružení se zaměřuje pouze na lokalitu hlavního města.

Michal Miko považuje sdružení Athinganoi za čistě „pražskou“ organizaci. 90% aktivit sdružení je zaměřeno na pražskou komunitu Romů. Athinganoi o.s. si v minulosti kladlo za cíl působit v celorepublikovém, ne-li evropském, měřítku. Nicméně přirozeným vývojem se tato organizace specializovala pouze na lokalitu Prahy. Michal Miko uvádí, že v současné době Athinganoi o.s. neplánuje expandovat svými aktivitami za hranice hlavního města, ale naopak se v současné době snaží oslovit především romskou komunitu v oblasti sídla organizace, tj. Prahy 5.

Z výše uvedeného jasně vyplývá že romské a pro-romské organizace sídlící v Praze směřují svou činnost i za hranice hlavního města či republiky. Stává se tak nejen v důsledku partnerství s mimo-pražskými (nebo zahraničními) organizacemi, ale často to bývá strategie vedení organizace. Nicméně příklad sdružení Athinganoi nám dokazuje i opačné tendence. Michal Miko tvrdí že tato tendence centralizace aktivit je strategií výkonných orgánů sdružení Athinganoi.

Ing. Ryšavý označuje cílovou skupinu pražských Romů za nejdůležitější. Je přesvědčen o tom, že Romové žijící v Praze jsou nejčastějšími uživateli služeb Romea o.s. Ve své činnosti se sdružení Romea snaží oslovovat především mladé Romy, avšak často se dostávají do kontaktu i se staršími. Ing. Ryšavý vyjadřuje

přání, aby sdružení Romea do budoucna více pracovalo s romskými dětmi v mateřských a základních školách. Dále uvádí Ing. Ryšavý skutečnost, že většina aktivit sdružení Romea nevyžaduje ani střední vzdělání účastníků, naopak některé aktivity i v minulosti byly přednostně zaměřeny na nízko-kvalifikované Romy. Další cílovou skupinu, která je zahrnuta v činnostech Romea o.s. je většinová společnost, která je důležitým odběratelem mediálních výstupů organizace a v některých případech i aktivně participuje na realizaci některých specifických činností sdružení.

M. Horváthová označuje Romy za nejdůležitější cílovou skupinu pro aktivity sdružení Slovo 21. Ve velké míře se jedná o mladé Romy - studenty SŠ či ZŠ. Sdružení Slovo 21 se ve svých aktivitách zaměřuje také přednostně na cílovou skupinu romských žen, bez rozdílu věku, vzdělání či povolání. V mezinárodních aktivitách Slovo 21 o.s. participují také Romové žijící v zahraničí. Většinová společnost je další cílovou skupinou, kterou si sdružení klade za cíl oslovit. Děje se tak především v rámci informačních kampaní či kulturních akcí.

M. Miko označuje cílovou skupinu Romů za nejdůležitější cílovou skupinu pro činnosti družení Athinganoi. Dodává, že Athinganoi o.s. se v naprosté většině případů soustřeďuje na cílovou skupinu romských studentů SŠ, VOŠ a VŠ. M. Miko vyjadřuje přání organizace, věnovat se do budoucna více romským dětem v předškolním a základním vzdělávání. Cílovou skupinu většinové společnosti cítí M. Miko jako důležitou, především v rámci informačních kampaní a kulturních akcí. Na projektech sdružení Athinganoi však tato cílová skupina participuje jen zřídka.

Z výše uvedeného vyplývá, že romské a pro-romské organizace v Praze se zaměřují především na cílovou skupinu Romů bez dalšího přílišného rozlišování. Spektrum oblastí činností dovoluje větším neziskovým organizacím přijmout širší spektrum cílové skupiny

Romů. Úzce zaměřené romské či pro-romské organizace však častěji pracují se specifickou cílovou skupinou, jako například sdružení Athinganoi, které téměř výlučně pracuje s cílovou skupinou romských studentů SŠ, VOŠ a VŠ.

Lze říci, že romské či pro-romské neziskové organizace vnímají důležité postavení cílové skupiny většinové společnosti ve svých činnostech. I zde dovoluje širší spektrum oblastí činností participovat s cílovou skupinou většinové společnosti častěji a ve větším měřítku. Charakter některých aktivit romských či pro-romských neziskových organizací si také klade za cíl oslovit především většinovou společnost. Zástupci většinové společnosti se také aktivně podílejí na realizaci některých projektů romských a pro-romských neziskových organizací, jako zaměstnanci, dobrovolníci apod.

4.5. Nástroje k naplňování cílů a poslání - aktivity romských a pro-romských neziskových organizací

Jako nástroje lze v tomto případě označit především projekty, kterými se romské či pro-romské organizace snaží pozitivně ovlivnit situaci Romů.

Lze také říci, že romské či pro-romské organizace se snaží dosáhnout svých cílů a poslání i dalšími prostředky, jako například osobní angažovaností některých členů sdružení v politické sféře, členstvím v různých poradních a expertních skupinách některých resortů, lobováním v komerční i státní sféře apod. Pro účely této práce však považují realizované projekty romských či pro-romských neziskových organizací za důležitější a proto se jimi budu dále zabývat.

V této části bych se rád věnoval popisu jednotlivých klíčových aktivit spolupracujících romských neziskových

organizací, na jejichž podkladě si lze utvořit představu o charakteru, rozsahu a dopadu činnosti romských a pro-romských neziskových organizací. Tento výčet zahrnuje aktivity týkající se pouze Romů. Detailnější informace a dat lze nalézt v přílohách této práce.

Romea o.s.

Ing. Ryšavý považuje vydávání romského měsíčníku Romano vodi za nejdůležitější činnost sdružení Romea o.s. Romea o.s si vydáváním tohoto měsíčníku klade za cíl moderním zpracováním zaujmout romské i neromské čtenáře, přestože se zabývá tématem menšinovým, které není středem zájmu české společnosti. Dalším cílem tohoto měsíčníku je motivovat Romy, aby se jeho prostřednictvím začali zajímat o věci veřejné a spolupodíleli se na společenském životě v České republice.

Dále se Ing. Ryšavý zmiňuje o dalším z „tradičních“ projektů sdružení Romea, kterým je Podpora vzdělanosti dětí a mládeže v oblasti romské literatury. V tomto projektu se sdružení Romea snaží povzbudit romské spisovatele a šířit povědomí o existenci romské literatury především mezi žáky a studenty škol. V rámci tohoto projektu proběhla také Literární cena Mileny Hübschmanové, kde byly romští spisovatelé oceněni.

Dále uvádí ing. Ryšavý provozování romského informačního serveru www.romea.cz, kterým se Romea o.s. snaží vytvořit kvalitní romské médium. Tento informační server nabízí kvalitní zpravodajský zdroj všech informací týkajících se Romů. V rámci tohoto serveru sdružení Romea provozuje i vlastní internetovou televizní stanici.

Dalším z řady projektů kterými se Romea o.s. snaží naplňovat své poslání je Podpora Romů v Praze - rozsáhlý projekt ve kterém

participují i další romské či pro-romské neziskové organizace. Tento projekt nabízí kurzy vzdělávání mladých novinářů a zájemců o práci v mediální oblasti, kurzy práce s PC, školení a následné zaměstnávání terénních zprostředkovatelů práce. Dále tento projekt zahrnuje provozování internetového centra a internetové burzy práce.

Jako poslední důležitý nástroj pro naplňování poslání organizace Ing. Ryšavý uvádí provozování bezplatné antidiskriminační linky a s ní spojené webové stránky www.antidiskriminace.cz.

Slovo 21 o.s.

Martina Horváthová uvádí, že romský hudební festival Khamoro je bezesporu nejznámějším a největším projektem sdružení Slovo 21. Tento festival si klade za cíl přiblížit většinové společnosti romskou hudbu v kontextu několika světadílů, oslavit romskou kulturu a dát možnost Romům cítit se být Romy a být pyšnými na svůj původ. Tradičně je festival doprovázen besedami a semináři, které mají za cíl projednat závažná či aktuální témata týkající se Romů.

Jako další uvádí M. Horváthová projekt Podpora Romů v Praze, který se zaměřuje na celoživotní vzdělávání a zaměstnávání Romů žijících v Praze. Jeho dílčími aktivitami jsou: přípravné kurzy pro romské studenty na přijímací řízení na SŠ a VŠ, kurzy Angličtiny a práce na PC a vytvoření Mezinárodní srovnávací studie vzdělávání a zaměstnávání Romů. Další aktivity projektu jsou vázány na partnerské organizace.

M. Horváthová uvádí jako další významný nástroj naplňování cílů a poslání sdružení Slovo 21 projekt Pale o vudar (Otevřít dveře), který se podobně, jako projekt Podpora Romů v Praze,

věnuje přípravě romských žáků a studentů na přijímací zkoušky na střední a vysoké školy. M. Horváthová osobně považuje tento projekt v rámci budoucnosti organizace za nejdůležitější.

Jako velmi specifický a ojedinělý projekt zmiňuje M. Horváthová fungování romské, ženské skupiny Manushe, která byla založena již v roce 2000. Sdružuje více jak 170 romských žen i mužů bez rozdílu věku nebo vzdělání z celé České republiky. Skupina se věnuje převážně tématu romských žen ve spojení s emancipací, sebevědomím a vzděláním.

Athinganoi o.s.

Michal Miko ze sdružení Athinganoi o.s. označuje projekt Romaverzitas za nejdůležitější nástroj pro naplňování cílů a poslání organizace. Jedná se o komplexní program nabízející tyto služby: kurzy PC (pro začátečníky i pokročilé), kurzy AJ (pro začátečníky i pokročilé), veřejná knihovna s romskou a lidsko-právní tematikou. Specifickou součástí tohoto projektu je pilotní program TUTOR, kde skupina dobrovolníků-studentů VŠ pomáhá Romům, kteří studují na VŠ v Praze.

Další významný projekt sdružení Athinganoi je každoroční pořádání oslav Mezinárodního dne Romů (8. duben). V rámci těchto oslav Athinganoi tradičně pořádá kulturní a osvětové akce (koncerty, informační stany pro veřejnost, besedy, semináře apod.), které mají za cíl více přiblížit Romy a jejich kulturu většinové společnosti a podpořit Romy v oslavě tohoto významného dne.

Michal Miko se nakonec omlouvá za to, že nemůže poskytnout k účelům této práce výroční zprávu sdružení. Důvodem je proces restrukturalizace a volení nového vedení do čela organizace.

Z výše uvedených aktivit a činností vedoucích k naplňování cílů a poslání romských a pro-romských organizací lze vybrat několik paralel. Například silný důraz na poskytování vzdělávacích programů (kursů), které vedou k zvyšování kvalifikace Romů. Cílem je dát Romům nástroje pro lepší uplatnění se na trhu práce a ve vzdělávání.

Dále si můžeme všimnout jasné snahy o široké informování společnosti o životě a kultuře Romů. Kulturní akce (koncerty, výstavy apod.) jsou dobrým prostředkem pro prezentaci romských tradic a hodnot. Dále lze také sledovat snahu informovat samotné Romy o důležitých tématech jako jsou např.: jak se bránit diskriminaci, jak se připravit na studium apod.

Dále lze tvrdit, že výše uvedené romské či pro-romské organizace sdružuje silný zájem o studující Romy, jako nositele změny a budoucnosti.

Všichni tři spolupracující protagonisté se shodují na tom, že v rámci činnosti pražských romských a pro-romských organizací lze navíc sledovat oblast činnosti terénní práce a sociálního a pracovního poradenství Romům. Tímto tématem se sice částečně zabývá i sdružení Romea o.s. (internetová burza práce), ale nelze říci, že by se jednalo o její kmenovou činnost. M. Horváthová dodává, že tématem zaměstnávání se sdružení Slovo 21 zabývalo v rámci zpracování Mezinárodní srovnávací studie vzdělávání a zaměstnávání Romů, ale shodně s Ing. Ryšavým tvrdí, že se nejedná o hlavní náplň činností a strategii sdružení Slovo 21.

4.6. Personální a materiální zajištění romských a pro-romských neziskových organizací

V této kapitole se snažím vyjádřit rozsah a specifika personálního zabezpečení romských a pro-romských organizací

v Praze. V tomto smyslu se zaměřuji především na počet, vzdělání, věk a fluktuaci zaměstnanců společně se snahou o získávání dobrovolníků.

Dále se v této kapitole zabývám otázkou materiálního a technického zajištění romských a pro-romských organizací. Zaměřuji se především na technickou vyspělost, rozsah materiálního zabezpečení, pracovní prostor a požadavky jednotlivých organizací.

Romea o.s.

Ing. Ryšavý uvádí, že v současné době zaměstnává sdružení Romea o.s. celkem jedenáct osob. Tito zaměstnanci figurují na postech koordinátorů a asistentů jednotlivých projektů sdružení. Dále udává přepočtený počet zaměstnanců na 7,5 úvazku. Všem zaměstnancům sdružení je mezi 20-35 lety a tři z těchto zaměstnanců vystudovali VŠ (2x humanitní obor, 1x ekonomický obor), zatímco zbylých osm má středoškolské vzdělání. Ing. Ryšavý uvádí, že v současné době ve sdružení pracuje devět Romů. Sdružení Romea dlouhodobě nevyužívá služeb dobrovolníků.

Ing. Ryšavý je přesvědčen o tom, že celkový počet zaměstnanců deset až jedenáct osob je adekvátní produkované činnosti sdružení. Zvětšení pracovního týmu vázané na rozšiřování nebo zintenzivnění oblastí činnosti organizace se však neplánuje. Naopak, skutečností je, že dobíhající projekty organizace povedou s největší pravděpodobností k propuštění cca tří až čtyř zaměstnanců.

Ing. Ryšavý doplňuje, že fluktuace zaměstnanců ve sdružení Romea o.s. není příliš vysoká. Personální jádro (cca šest osob) pracuje v organizaci od jejího založení. Dalších tři osoby ve sdružení pracují déle než dva roky a zbývající dva zaměstnanci

méně než rok. Ing. Ryšavý dále uvádí, že Romea o.s. tradičně zaměstnává i externí spolupracovníky formou krátkodobých pracovních dohod a smluv. Děje se tak především v rámci zakázek odborného rázu (překlady, korektury textu, grafika apod.).

Technické zázemí organizace Romea o.s. je na velmi vysoké úrovni. Je to dáno tím, že hlavní činnost organizace (mediální) je vázána na technickou vyspělost. Sdružení Romea tedy vlastní cca dvě desítky velmi kvalitních PC soustav, které využívá i k provozování internetového centra. Dále vlastní několik kopírovacích zařízení na vysoké technické úrovni a několik dalších zařízení určených k chodu kanceláře (tiskárny, wifi porty, modemy, 4x telefonní linka apod.). Rozsah materiálního zabezpečení organizace (kancelářské potřeby, nábytek apod.) označuje Ing. Ryšavý za více než uspokojující.

Ing. Ryšavý hovoří o kancelářích Romea o.s. (Žitná 49, Praha 2), jako o dostačujících. Prostory 4+1 jsou původně designovány jako obytné, ale Romea o.s. je již několikátou organizací, která na této adrese sídlí. Podle Ing. Ryšavého si lze představit prostory větší, ale stávající jsou také kvalitní a nájemné je adekvátní prostoru a poloze.

Slovo 21 o.s.

M. Horváthová uvádí že v současné době pro-romské sdružení Slovo 21 zaměstnává devět osob na devět celých úvazků. Jedná se o koordinátory a asistenty projektů. Věkové rozložení je opravdu různorodé, od 25 do 65 let. Jako rozhodující faktor m. Horváthová uvádí zájem o obor a zkušenosti. Vzdělání zaměstnanců je v sedmi případech vysokoškolské (u všech humanitní zaměření) a ve dvou případech středoškolské. M. Horváthová uvádí že ve sdružení Slovo

21 v současné době pracují celkem dva zaměstnanci romské národnosti.

M. Horváthová uvádí, že nízký počet romských zaměstnanců je dán strategií vedení organizace, která při výběru zaměstnanců nehledí na národnost. Sama by ovšem ocenila, kdyby ve sdružení pracovalo více Romů.

M. Horváthová dále uvádí, že fluktuace zaměstnanců ve sdružení je spíše nízká, protože sedm z devíti zaměstnanců pracuje v organizaci déle než pět let a zbývající dva déle než dva roky. Do budoucna sdružení Slovo 21 neplánuje razantně rozšířit řady svých zaměstnanců. M. Horváthová uvádí, že sdružení nejčastěji spolupracuje s dobrovolníky při pořádání festivalu Khamoro, kde jich pracuje okolo jedné desítky.

M. Horváthová také uvádí, že v rámci činností sdružení Slovo 21 je velmi časté zaměstnávání externích spolupracovníků formou krátkodobých pracovních dohod a smluv. Tato praxe se sdružení dlouhodobě osvědčila, především při pořádání festivalu Khamoro a zakázkách odborného rázu (grafika, odborné posudky a analýzy, scénografie, hudební kapely apod.).

Slovo 21 o.s. disponuje přijatelným technickým zázemím, které nijak nepřekračuje dnešní „kancelářský“ průměr. Naopak některé z celkem osmi PC soustav by bylo možno označit za mírně zastaralé. Nicméně podle slov M. Horváthové tyto přístroje naprosto dostačují provozu kanceláře sdružení a není zde cítit potřeba tento stav nějakým způsobem měnit. Kancelář je vybavena dvěma kopírovacími zařízeními průměrné kvality a několika dalšími přístroji pro běžný chod sdružení (modem, wifi port, 5x telefonní linka apod.).

M. Horváthová je přesvědčena, že sdružení Slovo 21 je z hlediska provozního materiálu (kancelářské potřeby, nábytek apod.) zabezpečena velmi dobře.

M. Horváthová hovoří o veliké spokojenosti sdružení s kanceláři ve kterých sídlí (Francouzská 2, Praha 2). Tato kancelář byla původně koncipována, jako obytné 4+1 s kuchyní. Lokalita, ve které se sídlo nachází je velmi exkluzivní a odpovídá tomu i výše nájemného. Nicméně M. Horváthová uvádí, že vysoké nájemné nepůsobí organizaci potíže.

Athinganoi o.s.

M. Miko uvádí, že v současné době pracuje ve sdružení Athinganoi šest osob na 4,5 úvazku. Uvádí však, že organizace se nachází v procesu restrukturalizace, která s sebou nese i razantní snížení počtu zaměstnanců a omezení činnosti. M. Miko dále uvádí, že dvě osoby, které ve sdružení Athinganoi pracují mají vysokoškolské vzdělání humanitního směru, ostatní VŠ v současnosti studují. Všichni zaměstnanci sdružení Athinganoi pracují na postech koordinátorů či asistentů projektů. M. Miko dále uvádí, že všichni zaměstnanci sdružení Athinganoi jsou Romové ve věku od 20 do 30 let.

Michal Miko označuje fluktuaci zaměstnanců ve sdružení Athinganoi o.s. za poměrně vysokou. Připojuje však fakt, že organizace předně zaměstnává mladé studující Romy, kteří po ukončení studia odcházejí jinam. Organizace si klade za cíl i takto romským studentům pomáhat, jedná se tedy o efekt vědomé činnosti vedení sdružení. Pět zaměstnanců sdružení Athinganoi o.s. pracuje v organizaci déle než rok, ale méně než dva roky. Pouze jeden zaměstnanec pracuje ve sdružení déle než tři roky.

Michal Miko dále uvádí, že sdružení Athinganoi si do budoucna klade za cíl využívat co nejvíce dobrovolníků, především v oblasti fundraisingu. V této době sdružení neeviduje žádné dobrovolníky. M. Miko uvádí, že v některých případech sdružení

Athinganoi využívá možnosti zaměstnání formou krátkodobých dohod a smluv. Ovšem toto se děje spíše řídce a ve specifických případech, většinou technického rázu (především grafické služby a udržování webových stránek).

Technické zabezpečení sdružení Athinganoi je na průměrné úrovni. Athinganoi o.s. vlastní celkem pět PC soustav na odpovídající technické úrovni a jeden velmi kvalitní multifunkční kopírovací stroj. M. Miko uvádí, že technické zázemí organizace vnímá jako dostačující kvalitou, nikoli však kvantitou. M. Miko uvádí, že v rámci kursů, které sdružení pořádá by bylo zapotřebí zakoupit nejméně tři další PC soustavy. Athinganoi o.s. vlastní jednu další tiskárnu a některé další přístroje nezbytné pro chod kanceláře (wifi port, modem, 2x telefonní linka apod.).

M. Miko dále uvádí že materiální zajištění organizace (kancelářské potřeby, nábytek apod.) je dobré úrovni, přičemž vyzdvihuje především nábytek, který sdružení obdrželo jako dar od ambasády USA v Praze.

Athinganoi o.s. je vcelku spokojeno s kanceláři, které obývá (U Královské louky 5/918, Praha 5). Tyto kanceláře byly původně koncipovány jako dva oddělené obytné prostory (2+1 a garsoniéra), nicméně potřebám kanceláře vyhovují a nájemné je adekvátní lokalitě a rozloze prostoru.

Z výše uvedeného popisu lze usuzovat několik skutečností. Romské neziskové organizace mají větší tendenci zaměstnávat Romy, zatímco pro-romské neziskové organizace jako například sdružení Slovo 21 toto příliš nepodporují.

Věk zaměstnanců se jeví být relativně různorodý. Filozofie některých organizací však přímo působí na věk zaměstnanců, tak jak je tomu u sdružení Athinganoi. Jsem však přesvědčen o tom, že

obecně vzato věk není rozhodujícím faktorem při zaměstnávání v romských či pro-romských neziskových organizacích.

Využívání dobrovolníků není mezi romskými a pro-romskými neziskovými organizacemi příliš rozšířeno. Domnívám se že cílová skupina Romů není mezi dobrovolníky příliš atraktivní a tak není snadné tyto dobrovolníky nalézt. Dále lze potvrdit, že romské a pro-romské neziskové organizace v hojné míře využívají možnosti zaměstnávání formou krátkodobých dohod a smluv. Stává se tak především ve specifických a odborně náročných situacích.

Dále lze říci že fluktuace zaměstnanců v romských a pro-romských neziskových organizacích není příliš vysoká. Nicméně v některých organizacích je opět specifická situace, jako například ve sdružení Athinganoi, které podporuje především romské studenty, kteří poměrně záhy organizaci opouštějí.

Technické a materiální zabezpečení romských a pro-romských neziskových organizací je na dobré úrovni. Společně se všemi třemi protagonisty jsme se shodli na tom, že za tímto uspokojivým stavem stojí především finanční podpora dotujících subjektů, které tradičně tyto oblasti štědře financují.

4.7. Fundraising a finanční zabezpečení romských a pro-romských neziskových organizací

V této kapitole se budu zabývat systémem a efektivitou získávání finančních prostředků romských a pro-romských neziskových organizací. Důležitým tématem jsou také zdroje tohoto financování, využívání dárcovství a sponzoring.

Romea o.s.

Ing. Ryšavý uvádí, že přes 70% všech finančních prostředků organizace Romea pochází z fondů Evropské unie, jmenovitě z Evropského sociálního fondu. Dalšími zdroji jsou zejména ministerstva kultury a školství. Z nejmenší části se na finančním zabezpečení organizace Romea o.s. podílí Magistrát hlavního města Prahy a zahraniční nadace. Ing. Ryšavý uvádí, že tuzemské nadace sdružení Romea neoslovuje.

Fundraising sdružení zajišťuje především výkonný ředitel. Na vytváření a podávání projektů však spolupracují různou měrou všichni zaměstnanci sdružení podle svých schopností. Dále ing. Ryšavý uvádí, že podávání projektů podléhá dlouhodobé strategii organizace.

Sdružení Romea se soustřeďuje především na získávání finančních prostředků pro dlouhodobé nebo periodicky se opakující projekty a činnosti (Romano voří, Literární cena M. Hübschmanové, provozování webových serverů apod.).

Ing. Ryšavý je přesvědčen o tom, že sdružení Romea o.s. je velmi úspěšné při fundraisingu. Procentuální efektivitu při žádání o finanční prostředky stanovuje na cca 75%.

Ing. Ryšavý dále uvádí, že sdružení Romea o.s. nevyužívá ani dárcovství ani sponzoringu.

Slovo 21 o.s.

M. Horváthová uvádí, že cca 60% všech finančních příjmů organizace Slovo 21 pochází z fondů Evropské unie, jmenovitě z Evropského sociálního fondu. Dále se na financování organizace podílejí ministerstva práce a sociálních věcí, kultury a školství. Méně přispívají Magistrát hlavního města Prahy společně s tuzemskými nadacemi. M. Horváthová tvrdí, že sdružení Slovo 21 nevyužívá dotace zahraničních nadací.

Fundraising sdružení zajišťuje kolektivně celá kancelář organizace v čele s výkonnou ředitelkou. M. Horváthová však uvádí, že fundarising podléhá dlouhodobé strategii organizace.

M. Horváthová také uvádí, že sdružení Slovo 21 nejčastěji zaměřuje svoji fundraisingovou aktivitu na podporu periodicky se opakujících nebo dlouhodobých projektů a činností (příprav studentů na přijímací zkoušky, Khamoro, Manushe apod.).

M. Horváthová je přesvědčena o tom, že sdružení Slovo 21 je v rámci svých fundraisingových aktivit velmi úspěšné. Procentuální efektivitu fundraisingových aktivit organizace stanovuje na 80%.

Slovo 21. nevyužívá dárcovství, ale sponzoringu ano. Sponzoring je významnou součástí přípravy a realizace světového romského festivalu Khamoro, na který každoročně finančně i materiálně přispívá cca desítka komerčních firem. Ostatních činností sdružení Slovo 21 se sponzoring netýká.

Athinganoi o.s.

M. Miko uvádí, že cca 80% všech finančních prostředků sdružení Athinganoi o.s. pochází z Evropského sociálního fondu. O dalších 10% se dělí Ministerstvo práce a sociálních věcí, kultury a Magistrát hlavního města Prahy. M. Miko uvádí, že sdružení Athinganoi čerpá finanční prostředky cca ve výši 10% celkových finančních prostředků organizace prostřednictvím zahraničních nadací, jmenovitě Open Society Institut (program Institutional support). Dále uvádí, že sdružení Athinganoi nevyužívá možnosti čerpat finanční prostředky tuzemských nadací.

Na fundraisingu organizace se podílí všichni zaměstnanci organizace Athinganoi o.s. M. Miko tvrdí, že další výhodou je, že zaměstnanci, kteří se na fundraisingu podílejí tím získávají

cenné zkušenosti, které snadno uplatní v budoucnosti. Fundraising organizace však podléhá dlouhodobé strategii sdružení Athinganoi. Tento fakt však komplikuje probíhající restrukturalizace organizace a výměna vedení.

Přesto lze tvrdit, že většina fundraisingových aktivit se primárně zaměřuje na financování stěžejního projektu organizace Romaverzitas.

M. Miko si myslí, že fundraising sdružení Athinganoi by mohl být efektivnější. V současné době jeho efektivitu vyčísluje na 60%. Jako klíč ke zvratu, této nepříliš příznivé situace vidí M. Miko především nutnost účastnit se fundraisingových školení a seminářů. Dalším klíčovým momentem je pro M. Miku nutnost vytvoření dlouhodobého zaměstnaneckého jádra, které by bylo nositelem nově nabytého know how.

Sdružení Athinganoi se nepokoušelo přesvědčit komerční subjekty ke sponzoringu. Díky několika osobním vazbám bylo sdružení Athinganoi obdarováno ambasádou USA v Praze nábytkem a knihovnou.

Z výše uvedeného lze vysledovat několik hlavních paralel. Především je zajímavá skutečnost, že všechny tři spolupracující neziskové organizace uskutečňují fundrising za účasti všech zaměstnanců. Většina rozvinutých neziskových organizací však využívá služeb profesionálního fundraisera, tedy zaměstnance zaměřujícího se pouze na získávání finančních prostředků organizace.

Efektivita fundraisingu spolupracujících organizací je podle mého názoru na velmi vysoké úrovni. Tento fakt zřejmě vychází ze zkušeností těchto organizací a silného postavení v dané problematice. S menšími zkušenostmi zaměstnanců, kteří se podílejí na fundraisingu, dle mého názoru klesá i efektivita při

získávání finančních prostředků, tak jak je to patrné například u sdružení Athinganoi o.s.

Všichni tři zástupci spolupracujících organizací se shodují na tom, že nejdůležitějším zdrojem finančních prostředků pro chod všech romských či pro-romských neziskových organizací v Praze jsou evropské fondy, jmenovitě Evropský sociální fond.

Dále výše uvedení uvádí, že dalšími důležitými zdroji finančních prostředků romských a pro-romských neziskových organizací v Praze jsou resorty jednotlivých ministerstev, především pak práce a sociálních věcí, školství a kultury. Nevýhodou těchto zdrojů, je tradiční administrativní zatížení a špatná komunikace se zástupci dotujícího orgánu.

Dále je patrné, že romské a pro-romské organizace méně často využívají možnosti čerpat finanční prostředky ze zahraničních nadací.

Lze však říci, že romské či pro-romské organizace nevyužívají možnosti žádat o finanční prostředky u tuzemských nadací (výjimkou je NROS, která však administruje finanční prostředky ESF). Jako důvod udává M. Miko příliš nízké částky, které nadace nabízejí k rozdělení. Dodává však, že tyto nadace mohou být vhodným zdrojem zejména pro menší romské či pro-romské neziskové subjekty.

Dále je patrné, že romské či pro-romské organizace se častěji pokouší o refinancování již aktivních projektů, které se v minulosti osvědčily a tvoří jádro činnosti jednotlivých organizací. Tento jev je pochopitelný a běžný i u jiných typů organizací, ne jen u romských či pro-romských.

Ing. Ryšavý uvádí že v rámci romských či pro-romských neziskových organizací je dosti vzácné využívání dárcovství či sponzoringu. Usuzuje, že aktivity, které se týkají Romů a nejsou spojeny s masovým typem zábavy založené na hudbě a

folkloru (Khamoro), nejsou příliš atraktivní pro komerční subjekty.

M. Horváthová dále uvádí, že jako důvod pro nevyužívání dárcovství ze strany romských či pro-romských organizací vidí především fakt, že materiální potřeby v naprosté většině pokryjí finanční prostředky z evropských fondů.

Závěr

V této práci jsem se snažil popsat funkci jednotlivých romských či pro-romských neziskových organizací na území hlavního města Prahy a najít paralely, které by určovali jejich společný zájem a nejen ideologický směr, kterým se ubírají.

V první části své práce jsem se soustředil především na popis a stanovení důležitých historických a faktických procesů a situací, které korespondují s činností romských a pro-romských organizací. Dále jsem se pokusil definovat základní pojmy nezbytné pro účelné uchopení nesnadného tématu.

Ke spolupráci se mi podařilo přesvědčit několik zajímavých odborníků, kteří v prostředí romských a pro-romských organizací dlouhodobě působí. V rámci této spolupráce jsem vypracoval okruh otázek, které jsem pokládal výše uvedeným zástupcům organizací formou nestandardizovaného rozhovoru.

Empirická část je založena právě na poznatcích, které vplynuly z tohoto rozhovoru. Popisují nejdůležitější fakta a procesy, které tvoří jádro organizace jako takové.

Ve své práci jsem se co možná nejvíce snažil nehodnotit, ale především objektivně popsat a reprodukovat skutečný stav.

K účelu této práce jsem využil několik knižních titulů, které jsem však zájmu plynulosti necitoval a uvádím je jako excerpovanou literaturu (viz. literatura).

Literatura

Socioklub: Romové v České republice. První vydání. Vydavatelství a nakladatelství Sociopress, spol. s.r.o., Praha 1999. ISBN 80-902260-7-8

Šišková, T.: Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturní společnosti 21.století. první vydání. Portál, Praha 2001. ISBN 80-7178-648-9

Potůček, M.: Nejen trh-role trhu, státu a občanského sektoru v proměnách české společnosti. První vydání. Sociologické nakladatelství, Praha 1997. ISBN 80-85850-26-5

Neziskovky [online]. c2008 [cit. 2008-06-02]. Dostupný z WWW: <<http://neziskovky.cz/cz/fakta/neziskovy-sektor-v-cr/co-to-je-neziskovy-sektor/>>.

Wikipedie [online]. 15.1.2001 [cit. 2008-06-15]. Dostupný z WWW: <http://cs.wikipedia.org/wiki/Nevl%C3%A1dn%C3%AD_neziskov%C3%A1_organizace>.

Polis [online]. 1.2.2006 [cit. 2008-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.epolis.cz/index.php>>.

Kormidlo [online]. c2003 [cit. 2008-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.kormidlo.cz/>>.

Econnect [online]. 1.1.2001 [cit. 2008-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://zpravodajstvi.ecn.cz/>>.

Dženo o.s. [online]. 2002 [cit. 2008-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.dzeno.cz/>>.

Slovo 21 o.s. [online]. c2005 [cit. 2008-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://slovo21.cz/>>.

Romea o.s. [online]. c2003-2008 [cit. 2008-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://romea.cz/>>.

Athinganoi o.s. [online]. c2003 [cit. 2008-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://athinganoi.cz/index.php?action=10&actjump=1&jump=1&lang=cz&id=0&hide=0&gallery=&image=>>.

Romodrom o.s. [online]. c2001 [cit. 2008-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.romodrom.cz/cs/home>>.

Velká ohrada o.s. [online]. c2001 [cit. 2008-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.velkaohrada.cz/>>.

MV ČR [online]. c2008 [cit. 2008-06-15]. Dostupný z WWW:
<<http://aplikace.mvcr.cz/rady/sdruzeni/index.html>>.

Rada vlády ČR pro záležitosti romské komunity [online]. c2007
[cit. 2008-06-15]. Dostupný z WWW:
<<http://www.vlada.cz/cs/rvk/rzrk/rzrk.html>>.

Přílohy:

Příloha č.1.: Výroční zpráva o činnosti občanského sdružení Romea za rok 2007

Příloha č.2.: Výroční zpráva o činnosti občanského sdružení Slovo 21 za rok 2007

Příloha č.3.: Okruhy kladených otázek pro nestrukturovaný rozhovor

Resumé

V této práci se snažím primárně popsat nejdůležitější systémy a situace, které tvoří jádro činnosti romských a pro-romských neziskových organizací na území hlavního města Prahy.

K tomuto účelu se v první části práce věnuji nastínění historického kontextu vývoje sdružování Romů s přihlédnutím k území ČR. Historický exkurz slouží jako logické východisko pro účelné uchopení problematiky romských neziskových subjektů obecně.

Dále se ve své práci zabývám tématem terminologie, související nejen s oblastí romského a pro-romského neziskového sektoru. V rámci objasňování terminologie jsem se pokusil definovat některé pojmy, které jsou společensky i odborně kontroverzní, avšak pro účely této práce nezbytné. Tyto definice jsou však pouze pracovní formou, která napomůže lépe uchopit danou problematiku.

Dále se snažím nastínit současnou situaci Romů s důrazem na sociálně ekonomické aspekty života. Především se v tomto smyslu soustředím na bydlení, zaměstnanost a vzdělávání Romů na území hlavního města Prahy.

V empirické části práce se věnuji samotnému popisu neziskových romských a pro-romských organizací, které se mi podařilo přesvědčit ke spolupráci. V rámci této spolupráce jsem si vypůjčil sociologickou metodu nestrukturovaného rozhovoru a k tomuto účelu sestavil okruh kladených otázek (viz. přílohy). Na

podklade odpovědí jednotlivých protagonistů jsem se snažil rozkrýt některé společné a nosné charakteristiky romských a pro-romských neziskových organizací na území hlavního města Prahy.

Výroční zpráva

za rok 2007

ROME A, o. s.
Žitná 49
110 00 Praha 1
tel./fax: +420 257 329 667, 257 322 987
e-mail: romea@romea.cz
<http://www.romea.cz>

OBSAH

1.	Základní cíle	65
2.	Hlavní činnosti	65
3.	Projekty realizované v roce 2007	67
3.1.	Romano vod'í - romský měsíčník	67
3.2.	Menšiny mezi námi	67
3.2.1.	Internetový vzdělávací cyklus o Romech	68
3.2.2.	Cyklus přednášek na školách	68
3.2.3.	Literární a výtvarná soutěž Menšiny mezi námi a stejnojmenná brožura	69
3.3.	Podpora vzdělanosti dětí a mládeže v oblasti romské literatury	69
3.3.1.	Druhý ročník Literární ceny Mileny Hübschmannové	70
3.3.2.	Vydání literární přílohy časopisu Romano vod'í nazvané To nej... z Literární ceny Mileny Hübschmannové	70
3.3.3.	Přednášky o romské literatuře a jazyku ve školách	71
3.4.	Romský informační server - http://www.romea.cz	71
3.4.1.	Romská internetová televize ROMEA TV	71
3.4.2.	Speciály	72
3.5.	Podpora Romů v Praze	73
3.5.1.	Vzdělávání mladých novinářů a zájemců o práci v mediální oblasti	73
3.5.2.	Internetové a vzdělávací centrum Romea	74
3.5.3.	Internetová burza práce	74
3.5.4.	PC kurzy pro Romy	74
3.5.5.	Školení a zaměstnávání terénních zprostředkovatelů práce	75
3.6.	Antidiskriminační aktivity zaměřené zejména na Romy	75
3.6.1.	Bezplatná telefonní linka proti diskriminaci - 800 220 800	76
3.6.2.	Speciální příloha Romano vod'í Antidiskriminace	76
3.6.3.	Server www.antidiskriminace.romea.cz	77
3.7.	Rozvoj organizace a zkvalitnění poskytovaných sociálních služeb	77
3.8.	Ostatní aktivity realizované v roce 2007	77
4.	Orgány ROMEA, o.s.	78

Občanské sdružení ROMEA vzniklo 31. 12. 2002. Založila jej pětice mladých lidí (čtyři Romové, jeden Čech), kteří se podíleli v minulosti na celé řadě mediálních aktivit spojených s romskou tematikou. Sdružení ROMEA je dobrovolným, nevládním, neziskovým sdružením občanů a právnických osob, které spojuje podpora boje proti rasismu, rozvíjení dodržování lidských práv, napomáhání k rozvoji demokracie a tolerance ve společnosti. Mezi základní poslání patří snaha sdružovat zejména mladé občany romské a české národnosti, kteří chtějí pomáhat romskému a českému národu ke zlepšení jejich vzájemného soužití.

Základní cíle

- podpora boje proti rasismu, rozvíjení dodržování lidských práv, napomáhání k rozvoji demokracie a tolerance ve společnosti
- vydávání nezávislých časopisů, novin i jednorázových publikací o Romech a jejich šíření jak mezi romskou tak i ostatní populací v celé České republice
- podpora vzdělávání Romů včetně zprostředkovávání stipendií nadaným romským žákům a studentům, prohlubování profesionálních znalostí zejména mladých Romů v oblasti mediální, ale i dalších
- podpora romských kulturních a všeobecně volnočasových aktivit, zejména romské mládeže
- podpora rozvoje romských komunit, pořádání kurzů a školení, výstav romských umělců, propagace romské kultury ve všech jejích odvětvích
- vyhledávat, aktivizovat a podporovat v České republice instituce, sdružení i jednotlivce k naplňování cílů uvedených výše

Hlavní činnosti

- propagační a popularizační činnost, vydávání tiskovin (časopisů), šíření informací prostřednictvím elektronických médií (internet, televize, rozhlas), pořádání výstav a dalších odpovídajících akcí k danému tématu
- vzdělávací akce (přednášky, semináře, krátkodobé kurzy, školení)
- informační činnost, vyhledávání a shromažďování informací týkajících se Romů

- spolupráce s orgány státní správy a samosprávy, napomáhání k lepšímu soužití majoritní společnosti a Romů

**spolupráce s romskými organizacemi v ČR i v zahraničí
a usilování o zapojení do mezinárodních nevládních
struktur zabývajících se romskou problematikou**

Projekty realizované v roce 2007

Romano vodi - romský měsíčník

Měsíčník *Romano vodi* vychází od roku 2003, z romských periodik je tedy nejmladší. Za dobu pětileté existence si vybudoval pozici média, jehož články pravidelně přebírají majoritní média, zejména internetová (server iDNES, Econnect, RPA - Roma press agency ze Slovenska, Roma interpress z Bělehradu atd.). Myšlenka na jeho založení se zrodila na konci roku 2002 coby reakce na absenci periodika, které by dokázalo moderním zpracováním zaujmout romské i neromské čtenáře, přestože se zabývá tématem menšinovým, které není středem zájmu české společnosti. Dalším cílem bylo motivovat Romy, aby se jeho prostřednictvím začali zajímat o věci veřejné a spolupodíleli se na společenském životě v České republice.

Měsíčník RV v roce 2007 navázal na osvědčenou žánrovou skladbu i vizuální podobu časopisu, v lecčems se však také inovoval. Ustálené společensko-politické rubriky jako Reportáž, Komentář, Rozhovor a mnohé další nově doplnily rubriky věnované romské kultuře v širokém slova smyslu, díky nimž se čtenář dozvídá nejen o současných, veskrze sociálních problémech, které ve větší míře vytváří jednostranný mediální obraz Romů. Etnografka a kunsthistorička Eva Davidová se ujala strany nazvané Tradiční romská řemesla, v níž představuje živá i již mizející lidová řemesla a užité umění Romů. Novému fenoménu v romské kultuře je pak věnována rubrika Literatura, která je prostorem pro představování českých a slovenských romských spisovatelů a jejich děl.

Měsíčník RV má na 1600 předplatitelů, mimo jiné je distribuován do sítě základních a speciálních škol, v roce 2007 vystoupal jejich počet na 378.

Menšiny mezi námi

V programu na podporu integrace romské komunity byl realizován projekt Informační aktivity jako nástroj ke zlepšení vzdělávacího prostředí ve škole. Sestával ze tří částí:

Internetový vzdělávací cyklus o Romech

Internetový vzdělávací cyklus o Romech provozovaný na adrese www.skola.romea.cz funguje od října 2004. Je určen zejména žákům, studentům a pedagogům základních, speciálních, středních odborných a středních škol. Jeho cílem je přinášet do vzdělávacího systému pestré, relevantní informace o romské menšině, kterých se nedostává jednak v učebních materiálech jednak v médiích a potažmo v celé společnosti. Argumentem pro smysluplnost a potřebnost takovýchto informací je každoročně se zvyšující návštěvnost stránek a počet zaregistrovaných škol, stejně jako množící se pozitivní ohlasy ze strany škol. Díky internetovému charakteru je cyklus využíván i mimo půdu škol. Vynáší tak na veřejnost jinou, mediálně nezachycovanou dimenzi života Romů, která může rozšířit povědomí veřejnosti o Romech a pozitivně ovlivnit klima společnosti vůči této marginalizované minoritě.

V roce 2007 se sedm jeho rubrik rozšířilo o 163 nových článků, oproti původnímu plánu byl tento počet překročen dvaapůlkrát. Vzdělávací web tradičně přináší informace o historii Romů v České republice i v Evropě, přibližuje fenomén romské literatury včetně jeho představitelů-spisovatelů, informuje o novinkách v oblasti romské hudby, nabízí profily významných muzikantů i recenze nejen českých alb, představuje významné osobnosti z řad Romů včetně například těch, kteří svůj život zasvětili profesionálnímu sportu, aniž by však o nich společnost cokoliv tušila. Obrázkový minikurz romštiny a rubrika věnovaná problematice drogové závislosti uzavírají nabídku internetového vzdělávacího cyklu.

Cyklus přednášek na školách

Cílem čtyř besed na základních a středních školách s vyšším počtem romských žáků bylo umožnit dětem setkání se vzdělanými, profesně či zájmově úspěšnými Romy, kterých je v bezprostředním okolí mnohých romských dětí poskrovnu. Pozvaní hosté z řad romských vysokoškolských studentů, spisovatelů a aktivistů měli na děti zapůsobit jako následováníhodný pozitivní vzor z jejich vlastní etnické skupiny. Besedy na téma vzájemné soužití v mnohonárodnostní společnosti, romská kultura jako zdroj pozitivních hodnot,

nově vznikající romská literatura v kontextu života minority a majority, atd. se konaly v Mostě-Chanově, Brně a Praze. Besed se zúčastnilo na 130 romských žáků. Následné pozitivní reakce pedagogů a žáků či nabídka spolupráce s 5. Základní školou Most-Chanov potvrdily, že podobná setkání a motivační diskuse s žáky ve vyučování chybí a jsou i proto vítaným doplněním.

Literární a výtvarná soutěž Menšiny mezi námi a stejnojmenná brožura

Smyslem bylo zapojit děti do projektu, který ukáže, jak současná mládež vnímá problematiku menšin, jaký k nim má osobní vztah, jak nazírá na jinakost a jak ji dokáže reflektovat. Minulá léta i poslední ročník dávají tušit, že vnímání žáků je více charakterizováno tolerancí a odmítáním nepřátelského přístupu k menšinám a cizincům.

Třetího ročníku soutěže Menšiny mezi námi se zúčastnilo 270 dětí. Tak jako v předchozích dvou letech i v roce 2007 literárně či výtvarně zpracovávaly téma menšin. Tentokrát poprvé ve větší míře reflektovaly minority žijící v České republice, a to nejenom ty etnické. Vítězové byli oceněni na slavnostním odpoledni v pražské kavárně Medúza, kam byli pozváni i jejich pedagogové, učitelé, přátelé. Zároveň zde byla otevřena výstava seznamující návštěvníky kavárny s projektem Menšiny mezi námi a představující nejlepší díla právě uplynulého ročníku. Ta spolu s dalšími plnila i nápaditě vyhotovenou 52stránkovou brožuru Menšiny mezi námi. Náklad 1500 kusů byl posléze distribuován do 297 škol.

Podpora vzdělanosti dětí a mládeže v oblasti romské literatury

Projekt navázal na sérii aktivit realizovaných občanským sdružením Romea na počest romistky a orientalistky Mileny Hübschmnanové. I tentokrát chtěl připomenout odkaz její práce a pokračovat ve snaze, které ona věnovala podstatnou část svého života, a sice podporovat romské spisovatele v psaní v romském jazyce, pozdvihnout literární sebevědomí těchto autorů a konečně pomoci romské tvorbě najít si své místo nejen v literárně zainteresované společnosti. V roce 2007 sestával projekt ze tří částí:

Druhý ročník Literární ceny Mileny Hübschmannové

Stěžejní myšlenka projektu vycházela z faktu nově vznikající romsky psané literatury v ČR a z potíží, s jakými se jako novodobý fenomén, i vzhledem k etnickému základu, potýká. Soutěž, jež byla i v předešlém roce široce medializovaná, si kladla za cíl jednak upozornit veřejnost na tento projev romské kultury jednak podpořit zavedené spisovatele i ty začínající v literární tvorbě v romštině.

Druhého ročníku literárního klání se účastnilo celkem 7 mladých lidí ze Slovenska a 44 z Čech, nechyběli mezi nimi ani romští spisovatelé. Odborná tříčlenná porota složená ze spisovatelů Vlado Oláha, Janko Horvátha a romistky Heleny Sadílkové vybírala tři vítěze v kategorii próza a tři další v kategorii poezie, všichni kromě diplomu obdrželi ručně vyřezávanou sošku od romského umělce Ondreje Gadžora. Slavnostní předání cen proběhlo za účasti významných romských i neromských osobností a novinářů v Mramorovém sále Paláce Lucerna. O soutěži informovala média ČTK, Respekt, Romano nevo ľil, servery Tyden.cz a Sbernice.cz, Literární noviny, Host, ČT24, Český rozhlas Vltava, Český rozhlas 6, Český rozhlas 7 a Radio Wawe.

Vydání literární přílohy časopisu Romano vod'i nazvané To nej... z Literární ceny Mileny Hübschmannové

Aby bylo jméno soutěže, Mileny Hübschmannové i oceněných literátů neseno dále, byla z vítězných příspěvků 1. a 2. ročníku sestavena 28stránková barevná brožura To nej... z Literární ceny Mileny Hübschmannové. Samostatně i jako příloha měsíčníku Romano vod'i byla distribuována na téměř 1700 soukromých adres, do knihoven a do škol.

Přednášky o romské literatuře a jazyku ve školách

Série čtyř přednášek v základních školách v Mostu, Brně a Praze měla za cíl seznámit romské žáky s existencí romské literatury, posílit v nich vnímání hodnoty vlastní kultury a umožnit jim setkání s romskými spisovateli Emilem Cinou a Ignácem Zimou. Přednášku vedla trojice studentů 4.ročníku oboru Romistika na FF UK. Dva z nich navíc jako Romové měli na žáky působit jako pozitivní vzor z vlastní komunity.

Součástí přednášky byla i část věnovaná hrám. Překládaly se básně, próza, ve skupinkách pak žáci sami skládali básně na téma Láska, některé z nich byly nakonec uveřejněny v časopise Romano vodi. Vytvořená Power Pointová prezentace s pečlivě zpracovaným tématem romské literatury byla na požádání ponechána v každé ze škol jako výukový materiál a pomůcka pro pedagogy. Díky přednášce rovněž vznikla spolupráce s 5. Základní školou Most, pro kterou bude na podzim 2008 pod našim vedením připraveno další setkání, tentokrát na téma historie Romů.

Romský informační server - <http://www.romea.cz>

Romský informační portál www.romea.cz fungující již od roku 2003 dostal v roce 2007 novou podobu, vizuálně se tak přiblížil majoritním zpravodajským serverům. Od 1.1. 2007 do 31. 12. 2007 bylo publikováno celkem 3570 článků v českém jazyce a 685 článků v anglickém jazyce. K novinkám roku 2007 patří:

Romská internetová televize ROMEA TV

V roce 2007 byl zpravodajský server rozšířen o romskou internetovou televizi Romea TV (<http://www.romea.cz/romeatv/>), na níž lze sledovat několik stálých pořadů. TERNO je pořad pro mladé představující formou rozhovorů a reportáží úspěšné i obyčejné Romy, kteří něco umí, o něco se v životě snaží – (5 příspěvků). Pořad z větší části připravoval v té době 17letý gymnazista Tomáš Bystrý - absolvent mediálního kurzu pro mladé romské novináře organizovaného Romea, o.s. V rubrice zpravodajství bylo uveřejněno 243 reportáží natočených redaktory Romea, o.s. či převzatých z jiných médií. Sekce Vzdělávací sdružuje videa na témata celospolečenská, kulturní, lidskoprávní, historická, odborné debaty, portréty, ankety, apod. V rubrice se tak za rok 2007

objevilo 61 příspěvků. Nově byla realizována rubrika Filmy sdružující ukázky z filmů s romskou tematikou, recenze, apod. (19 videí). Poslední rubrika Hudba a zábava kloubí reportáže z Khamora, videoklipy a hitparádu.

Speciály

V reakci na déle trvající kauzy na soudobé politické scéně či významné události v kultuře byly vytvořeny rubriky nové, kde je možné najít zpravodajství spojené s konkrétním jedním tématem:

- Agentura – shromažďuje informace od počátku vzniku myšlenky na vytvoření Agentury pro sociální začleňování v romských lokalitách
- Janáčková – souhrn veškerých zpráv na Romea.cz týkajících se senátorky Liany Janáčkové a jejích rasistických výroků.

a) Mediální partnerství Světového romského festivalu Khamoro

- soubor textových, video- a fotoreportáží z 10. ročníku mezinárodního romského festivalu Khamoro v Praze.

Vždy v týdenních intervalech byl připravován tzv. ROMEA newsletter - týdenní přehled zpráv - v českém a anglickém jazyce. Tento newsletter byl jednak posílán pomocí mailing listu na vybrané adresy v ČR a zahraničí jednak byla jeho audio podoba umístěna na webu (anglická i česká verze). V současné době je v mailing listu přihlášeno více jak 700 e-mailových adres.

Na základě dohody s Českým rozhlasem 6 umístujeme na naše stránky rovněž audio soubory zpravodajství ČRo 6 týkající se Romů (<http://www.romea.cz/index.php?id=multimedia>). Podobnou dohodu jsme uzavřeli také s Českou televizí, takže náš server odkazuje rovněž na video soubory a zajímavé pořady s romskou tematikou, které vysílá tato televize.

Server www.romea.cz umožňuje, aby mohly i ostatní servery automaticky přebírat aktuální romské zpravodajství, které vytváříme. Tuto službu jsme začali nabízet vůbec jako první romský server na světě. Zpravodajství provozované sdružením Romea naleznete vedle stránek iDnes a Lidových novin také na pravděpodobně největším a nejpropracovanějším serveru monitorujícím český internet www.pravednes.cz. Buď formou tzv. tickeru si mohou provozovatelé ostatních serverů přetáhnout naše zpravodajství na své stránky, a zvýšit tak

jejich aktuálnost nebo pro zkušené webmastery je připraven exportní RSS soubor. Zprávy a články z časopisu Romano voďi od nás přebírá také například server Econnect, Newsisfree, news.Gogole.com, news.centrum.cz, news.jyxo.cz, www.kratce.cz a další.

Romský informační portál patří stále mezi nejnavštěvovanější portál tohoto zaměření.

Podpora Romů v Praze

Občanské sdružení Romea společně s dalšími organizacemi a institucemi od podzimu roku 2005 do června 2008 realizuje rozsáhlý pilotní projekt, jehož cílem je podpora vzdělávání a zaměstnávání Romů žijících v Praze. Partnery projektu jsou občanská sdružení Slovo 21 a R-Mosty, Magistrát hl.m.Prahy, Úřad městské části Praha 3 a ZŠ Havlíčkovo nám., Praha 3. Program je financovaný z Evropského strukturálního fondu prostřednictvím programu EQUAL.

V rámci projektu Romea realizuje či již realizovalo pět aktivit:

Vzdělávání mladých novinářů a zájemců o práci v mediální oblasti

Cílem kurzu byla příprava mladých talentovaných Romů pro práci v mediální oblasti. Víkendovými semináři prošlo od března 2006 18 studentů, 11 z nich kurz v roce 2007 úspěšně dokončilo. Během té doby měli studenti teoretickou a praktickou přípravu (rozhlas, televize, tisk, fotografie) a praxi v majoritních médiích (Česká televize, Český rozhlas, ad.). Vědomosti a zkušenosti předávaly kursistům renomované osobnosti společensko-vědních a mediálních disciplín jako socioložka Jiřina Šiklová, novináři Libor Dvořák, Aleš Vrzák, Jarmila Balážová, Jiří Kokmotos, profesorka češtiny na Vyšší odborné škole publicistiky Jiřina Miklušáková a další. Studenti Mediálního kurzu se dnes podílejí na mediálních aktivitách sdružení Romea formou příspěvků pro informační server Romea, časopis Romano Voďi a internetovou Romea TV.

Internetové a vzdělávací centrum Romea

Od poloviny roku 2006 fungují na pražských Vinohradech prostory Internetového centra, které jsou primárně určeny klientům z řad Romů, jimž se tu dostává odborného pracovního poradenství a služeb zprostředkovatele práce včetně nabízení volných pracovních míst z burzy práce, kterou rovněž provozuje Romea. Součástí je i malý obchůdek s romskou literaturou a hudbou a přilehlé prostory kavárny. Cílem aktivity je, aby se Romové dostali k počítačům a naučili se s nimi pracovat, což jim může pomoci zlepšit jejich postavení nejen na trhu práce. Centrum je otevřeno denně mimo svátky, soboty a neděle vždy od 10 do 18 hodin. Měsíčně jeho služeb využije na 150 klientů. Prostor je využíván i ke vzdělávacím akcím občanského sdružení Romea a dalších partnerů.

Do roku 2008 se počítá s rozšířením nabízených služeb, které by z centra vytvořili vyhledávané místo pro společenská setkání. V plánu jsou výstavy, přednášky, komorní koncerty, workshopy, to vše přirozeně spjaté s romskou tematikou.

Internetová burza práce

Internetová burza práce, která slouží jako účinná cesta k rychlému hledání pracovního uplatnění v ČR i zahraničí včetně vzdělávacích možností, čítala na konci roku 2007 na 500 registrovaných uživatelů – pravidelně stránky využívají a denně emailem dostávají nabídku aktuálně zveřejněných míst. 40 firem a neziskových organizací zde pak inzerovalo své nabídky. Z interního průzkumu mezi uživateli burzy práce v půli roku 2007, jehož se účastnilo 40 osob, vyplynulo, že třetině z nich či někomu z okolí projekt pomohl k nalezení zaměstnání. Koncem roku se začalo s přípravami na účast na veletrhu práce JOBDAYS 2008, kde se projekt neziskové organizace bude prezentovat vedle tuzemských i zahraničních společností a firem.

PC kurzy pro Romy

Cílem aktivity bylo zvýšit počítačovou gramotnost Romů a šanci na přijetí do zaměstnání, kde je znalost práce na PC podmínkou. Tato aktivita byla i v roce 2007 úzce spjata s Internetovým centrem. Za dobu trvání projektu zde proběhly

čtyři běhy kurzů dle stupně pokročilosti, vždy pro 10 osob. Úspěšně je dokončilo 11 kursistů, kterým byl vydán certifikát o získání kvalifikace pro práci s PC. Účastníci kurzu si osvojili základní obsluhu a práci s počítačem, naučili se ovládat operační systém Windows a programy MS Office - Word, Excel, Outlook, Internet Explorer a Power Point. 4 účastníci kurzu posléze získali zaměstnání nebo zaznamenali kariérní postup po jeho absolvování.

Školení a zaměstnávání terénních zprostředkovatelů práce

Rekvalifikační kurz akreditovaný u MŠMT měl za cíl vyškolit 10 romských terénních pracovníků, specializovaných na zprostředkovávání zaměstnání romským klientům. Zejména ti dlouhodobě nezaměstnaní se hůře orientují na trhu práce, neumí dostatečně využít všechny možnosti pro získání zaměstnání či selžou při pohovoru s potenciálním zaměstnavatelem.

V průběhu roku 2007 pokračovalo školení kursistů zakončené v únoru předáváním certifikátů. Z deseti kursistů bylo úspěšných devět osob, které tak získaly oprávnění k výkonu práce. Jeden z absolventů byl od jara 2007 zaměstnán v Romea, o.s. na terénní program zprostředkování práce.

Antidiskriminační aktivity zaměřené zejména na Romy

Cílem programu bylo nabídnout cílovým skupinám postiženým diskriminací lehce dostupnou odbornou právní pomoc a zároveň zlepšit jejich právní povědomí v oblasti diskriminace. Vzhledem k nedostatečnému postihování diskriminačního chování v české společnosti je tak linka ojedinělým pilotním projektem, který se snaží zacelit díry v nabídce právní ochrany obětí. Projekt realizovaný z prostředků Nadace rozvoje občanské společnosti spustila Romea v listopadu 2006. Za rok 2007 bylo zaznamenáno na bezplatné telefonní lince 400 hovorů, řešených případů pak bylo v tomto časovém úseku přes 50 (např. nevpouštění Romů na diskotéku v Lipníku nad Bečvou, po intervenci bylo dosaženo nediskriminačního přístupu. Poukázání na rasistické vtipy na webu www.smska.cz a iniciace jejich okamžitého odstranění.).

Projekt stojí na třech pilířích:

Bezplatná telefonní linka proti diskriminaci - 800 220 800

Základním smyslem Linky proti diskriminaci je nabídnout obětem diskriminace rychlou a efektivní pomoc, díky níž se domohou svých občanských práv. Telefonní linka s vyškoleným dvoučlenným personálem doplněným o osobu s odbornou právní kvalifikací byla klientům denně k dispozici od 9 do 17 hodin. Mimo tuto dobu volané hovory zaznamenávalo nahrávací zařízení, kde na sebe klienti nechali kontakt a byli posléze pracovníky linky zkontaktováni. Nejčastěji poskytnutá pomoc klientům:

- poradenství v případě, kdy klient nemá povědomí o tom, na jaké instituce a organizace se může se svým problémem obrátit.
- u složitějších případů nespádajících do kompetencí pracovníků linky byla klientovi zprostředkována pomoc od jiné instituce, organizace.
- aktivní pomoc při sepisování potřebných dokumentů (odvolání, žádosti apod.).
- monitoring projevů diskriminačního chování institucí a osob, sledování projevů rasové nesnášenlivosti.

Speciální příloha Romano vodi Antidiskriminace

12stránková černobílá brožura novinového formátu vyšla s cílem seznámit čtenáře s problematikou diskriminace a přesvědčit veřejnost, že nelze k této otázce zůstat lhostejní. Příloha obsahovala rozhovory s oběťmi diskriminace na základě pohlaví či rasového, náboženského charakteru, ale dotkla se i diskriminačního chování v zaměstnání. Informovala rovněž o tom, jaké orgány a instituce v České republice toto téma řeší. Příloha také v neposlední řadě poradila, kam se má oběť diskriminace obrátit, jak má v takovém případě postupovat. Konečně také shrnula vývoj rasově motivovaného násilí v ČR po roce 1989. Antidiskriminační noviny vyšly ve spolupráci s občanským sdružením Tolerance. Byly distribuovány spolu s měsíčníkem Romano vodi, samostatně pak úřadům, neziskovým organizacím, romským poradcům a terénním pracovníkům pohybujícím se v romských komunitách.

Server www.antidiskriminace.cz

Internetový informační kanál zaměřený na všechny občany byl spuštěn v dubnu roku 2007. Cílem bylo shromáždit na něm vše podstatné o problematice diskriminace, včetně antidiskriminační legislativy a zároveň uveřejňovat vzorové případy a návody, jak se zachovat v diskriminačních situacích, ať už v pozici oběti či svědka. Podobně jako telefonní linka má tento server posílit právní povědomí veřejnosti.

Rozvoj organizace a zkvalitnění poskytovaných sociálních služeb

V rámci programu JPD3 nazvaného Rozvoj odborných znalostí zaměstnanců Romea, o.s. a zkvalitnění poskytovaných sociálních služeb financovaného Magistrátem hlavního města Prahy byla realizována série kurzů vedených odborníky a specialisty v daných disciplínách. V průběhu roku prošli zaměstnanci těmito kurzy:

- Kurz krizové intervence
- Zásady terénní práce
- Sociální minimum
- Struktura státní správy
- Management, organizace volného času, řízení podniku
- PC kurz

Ostatní aktivity realizované v roce 2007

- Server www.romea.cz jako první médium upozornil na rasistické výroky na adresu Romů pronesené senátorkou a starostkou ostravských Mariánských Hor a Hulvák Lianou Janáčkovou a zastupitelem Jiřím Jezerským (oba nezávislí).
- Podání trestního oznámení na Lianu Janáčkovou a Jiřího Jezerského. K oznámení se připojilo osm dalších organizací a sedm jednotlivců, mezi nimi i bývalý vládní zmocněnec pro lidská práva Petr Uhl, bývalá zástupkyně ombudsmana Anna Šabatová či exposlankyně Monika Mihaličková.

- Připojení se ke 20 romským organizacím a 150 jednotlivcům, kteří podali trestní oznámení na místopředsedu vlády České republiky Jiřího Čunka z důvodu údajného podněcování nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod.
- Účast na mezinárodní konferenci mediální diverzity UDIVERSUM pořádané tiskovou agenturou gitA, jejímž cílem je přispívat k rozšíření pohledu na svět nabízeného mainstreamovými médii o nové aspekty. Romea, o.s. přednesla příspěvek na téma „Jak ovlivňovat obraz minorit v médiích“.
- Prezentace aktivit Romea, o.s. na Veletrhu neziskových organizací pořádaném Nadací Forum 2000.
- Tvorba a správa webových stránek www.khamoro.cz (Slovo 21), www.slovo21.cz (Slovo 21, o.s.), www.palaestra.cz (Palestra, o.s.).
- Poradenství, krátkodobé stáže a exkurze na požádání, zpravidla pro studenty ze zahraničí.

Orgány ROMEA, o.s.

předsedkyně sdružení:

Mgr. Jarmila Balážová

výkonný ředitel:

Ing. Zdeněk Ryšavý

členové výkonného výboru :

Mgr. Jarmila Balážová, Ing. Zdeněk Ryšavý, Vojtěch Lavička

Počet zaměstnanců sdružení: 12

Romské neziskové subjekty na území hlavního města Prahy

-empirická část - okruhy kladených otázek

1. charakterizoval/a byste Vaší organizaci jako romskou či pro-romskou?
2. Co jsou hlavní cíle a poslání Vaší organizace?
3. jaké je hlavní zaměření činnosti Vaší organizace?
4. Plánujete v rámci Vaší organizace tuto činnost nějakým způsobem modifikovat?
5. Působí Vaše organizace v rámci nějaké specifické geografické oblasti?
6. Na jakou specifickou cílovou skupinu se Vaše organizace specializuje?
7. Plánujete v rámci Vaší organizace cílovou skupinu zásadně měnit?
8. Jakých nástrojů Vaše organizace využívá při dosahování cílů a poslání?
9. Plánujete v rámci Vaší organizace tyto nástroje zásadně měnit či upravovat?
10. Jaké je personální zajištění a personální strategie Vaší organizace?
11. Plánujete v rámci Vaší organizace zásadní personální změny či personální strategie?
12. Jaké je technické a materiální zázemí Vaší organizace?
13. Kdo a jakým způsobem zajišťuje fundraising Vaší organizace?
14. Jak byste hodnotili efektivitu fundraisingových aktivit Vaší organizace?

Resumé

V této práci se snažím primárně popsat nejdůležitější systémy a situace, které tvoří jádro činnosti romských a pro-romských neziskových organizací na území hlavního města Prahy.

K tomuto účelu se v první části práce věnuji nastínění historického kontextu vývoje sdružování Romů s přihlédnutím k území ČR. Historický exkurz slouží jako logické východisko pro účelné uchopení problematiky romských neziskových subjektů obecně.

Dále se ve své práci zabývám tématem terminologie, související nejen s oblastí romského a pro-romského neziskového sektoru. V rámci objasňování terminologie jsem se pokusil definovat některé pojmy, které jsou společensky i odborně kontroverzní, avšak pro účely této práce nezbytné. Tyto definice jsou však pouze pracovní formou, která napomůže lépe uchopit danou problematiku.

Dále se snažím nastínit současnou situaci Romů s důrazem na sociálně ekonomické aspekty života. Především se v tomto smyslu soustředím na bydlení, zaměstnanost a vzdělávání Romů na území hlavního města Prahy.

V empirické části práce se věnuji samotnému popisu neziskových romských a pro-romských organizací, které se mi podařilo přesvědčit ke spolupráci. V rámci této spolupráce jsem si vypůjčil sociologickou metodu nestrukturovaného rozhovoru a k tomuto účelu sestavil okruh kladených otázek (viz. přílohy). Na podklade odpovědí jednotlivých protagonistů jsem se snažil rozkrýt některé společné a nosné charakteristiky romských a pro-romských neziskových organizací na území hlavního města Prahy.